

PROSVETNI DELAVEC

O VEČSTOPENJSKEM ŠTUDIJU NA FAKULTETAH

V procesu izvajanja splošne šolske reforme je študij na naših fakultetah že doživel določene bistvene spremembe; potrebe pa oblikujejo zopet nove zamisli, ki reformo fakultetnega študija še poglobljajo. Izredno hiter in dinamičen razvoj našega gospodarstva in javnih služb ustvarja izredne potrebe po visokokvalificiranih kadrih; razvoj tehnike in znanosti narekuje izobraževanje novih profilov kadrov, katerih dosedanjí učni sistem ni mogel dati. Karakteristično za dosedanjí sistem univerzitetnega študija pri nas je bilo oblikovanje in izobraževanje strokovnjakov splošnega profila neke stroke, kar je imelo kot nujno posledico kopičenje učnega gradiva in s tem seveda tudi podaljševanje študija.

Zato je veljal prvi ukrep dolgotrajnega študija na posameznih fakultetah. Ostra omejitev trajanja študija na štiri leta oziroma na medicinski fakulteti na pet let je zahtevala skrajšanje učne snovi. To ni bilo lahko doseči. Tako krčenje ne more biti niti mehanično, še manj pa v

obliki trpanja iste učne snovi v krajšo dobo. Brez reforme študija skrajšanje učne dobe ni bilo mogoče doseči. Zaradi tega je prišla zelo prav druga zahteva naše prakse, da je treba v bodoče vzgajati strokovnjake, ki se bodo v praksi čimprej in čim boljje znašli, kar pomeni, da jih je treba že tekom študija usmerjati na določeno ožje področje neke stroke. Odstopiti je bilo torej treba od izobraževanja strokovnjakov splošnega profila in preiti na usmeritev v višjih letnikih študija. S to reformo je bilo istočasno omogočeno, da se učna snov omeji na ožje področje, kar omogoči hitrejšo dokončanje študija.

Tovariši iz Skoplja v Sloveniji

S prirčno, tovariško pozornostjo so sprejeli ljubljanski prosvetni delavci vajenskih šol mile goste - strokovne učitelje iz Skoplja, ki so prispeli k nam na obisk. Tri dni so bili v Ljubljani. Ta čas so dobro izrabili in si marsikaj ogledali. Njih ogled je veljal palači Ljudske skupščine, povzpeli so se na Ljubljanski grad, obšli so staro Ljubljano, pot jih je vodila do Križank, sedeža festivala, zanimali pa so se zlasti za ljubljanske strokovne šole. Prisostvovali so pouku na vajenskih šolah in se pozanimali za obnovljeno in modernizirano Industrijsko šolo v Siskli. Goste z juga je povabila Vajenska šola za čevljarstvo stroko na enodnevni izlet na Polžvevo. Bil je lep, nepozaben dan, o katerem so bili gostje polni pohvale. Spregovorjenih je bilo mnogo tovariških besed, izostali niso pozdravni nagovori; ne dvomimo, da bodo ostali dnevi, ki so jih preživel tovariši, strokovni učitelji iz Skoplja, v Ljubljani, njim samim, kakor tudi nam, ki smo bili z njimi, v kar najlepšem spominu! V. D.

PRAVILNIK

o sprejemanju absolventov gimnazij in strokovnih šol v učiteljsko službo za pouk tehnične vzgoje in gospodinjstva na osnovnih šolah

Svet za šolstvo LR Slovenije izdaja na podlagi 17. člena zakona o upravnih organih v Ljudski republiki Sloveniji (Uradni list LRS št. 13/56)

pravilnik

o sprejemanju absolventov gimnazij in najmanj triletnih strokovnih šol v učiteljsko službo za pouk tehnične vzgoje in gospodinjstva na osnovnih šolah ter o njihovem pedagoškem in strokovnem usposabljanju.

1. člen

Zaradi pomanjkanja učnih moči za predmeta tehnične vzgoje in gospodinjstva na osnovnih šolah se do preklica sprejemajo v te šole kot učne moči tudi absolventi gimnazij in najmanj triletnih strokovnih šol s predhodno dovršeno popolno osnovno šolo, predvsem tehnične in ekonomske smeri (v nadaljnjem besedilu »absolvent«).

2. člen

Absolventi se sprejemajo v učiteljsko službo do opravljenega diplomskega izpita iz pedagoške skupine na učiteljsko samo pogodbeno in to tako, da njihovi prejemki ne smejo biti manjši, kakor jih imajo učitelji brez strokovnega izpita.

3. člen

Prošnje za pogodbeno namestitev v učiteljsko službo na osnovni šoli za predmet tehnična vzgoja oziroma za predmet gospodinjstvo vlagajo absolventi pri pristojnem upravnem organu, ki je razpisal službeno mesto.

4. člen

Absolventi morajo imeti za sprejem v učiteljsko službo naslednje pogoje:

- dopolnjeno 18. leto starosti,
- maturitetno spričevalo ali spričevalo o diplomskem (zaključnem) izpitu štiri letne strokovne šole,
- telesno in duševno sposobnost za učiteljski poklic, ki jo pred namestitvijo ugotovi uradni zdravnik.

- potrebne moralne in politične kvalifikacije za učiteljski poklic, ki jih na podlagi mnenja šole, iz katere je absolvent prišel, ugotovi upravni organ, pristojen za namestitev.

5. člen

Pogodbeno nameščene absolvente obvezno prijavijo vodstva šol takoj po nastavitvi Višji pedagoški šoli v Ljubljani oziroma Višji gospodinjstvi šoli v Grobljah, ki jim bosta ob sodelovanju upravnega organa, pristojnega za namestitev, nudila vso pomoč pri pedagoškem in strokovnem izpopolnjevanju.

6. člen

Absolventi, sprejeti v učiteljsko službo, so dolžni poslušati tečaje in druge oblike izobraževanja, ki služijo njihovi pedagoški in strokovni izpopolnitvi.

7. člen

V učiteljsko službo pogodbeno sprejeti absolventi morajo opraviti v roku dveh let dopolnilni diplomski izpit iz pedagoške skupine predmetov na učiteljsko. Cilj opravila je izpit in izpolnijo tudi ostale pogoje iz 31. člena Zakona o javnih uslužbenih, se lahko namestijo kot redni uslužbeni.

8. člen

Pred opravljenim dopolnilnim diplomskim izpitom iz pedagoške skupine morajo absolventi opraviti najmanj štiri število hospitacij in nastopov pri predmetih tehnične vzgoje oziroma gospodinjstva, ki jih zahteva pravilnik za opravljanje privatnih in dopolnilnih izpitov na učiteljskih.

9. člen

Cas, ki ga je absolvent prebil kot pogodbeni uslužbenec v učiteljski službi, se šteje v čas, ki je potreben učitelju za pripravo k strokovnemu izpitu.

10. člen

Posebne primere, ki jih ne zajema ta pravilnik, rešuje sekretariat Sveta za šolstvo LRS.

Svet za šolstvo LRS
predsednik
Vlado Majhen

s tem pa tudi seveda vse ugodnosti, ki so združene s tem statusom (štipendije, otroški dodatki itd.). Tak študijski režim bo silil študente k dosti intenzivnejemu študiju, kar bo pripomoglo, da bodo doseženi boljši študijski uspehi.

Če omenimo dejstvo, da se morejo v smislu zveznih predpisov in po opravljenem sprejemnem izpitu vpisati na fakultete tudi državljani brez ustrezne šolske predizobrazbe, smo našli bistvene dosedaj izvršene spremembe v učnem sistemu na naših fakultetah.

Težišče nadaljne reforme univerzitetnega študija je v zamisli, da naj bi naše fakultete glede na izredne potrebe naše prakse in znanosti dajale v bodoče več vrst diplomantov. Razpravlja se o treh samostojnih fazah študija oziroma o trostopenjskem študiju na fakultetah, pri čemer bi se vsaka stopnja študija zaključila s posebno diplomom. Stopnje naj bi bile sledeče: prva, ki bi trajala dve do tri leta in bi dajala višje kvalificiran kader; druga, ki je istovetna dosedanjemu rednemu študiju za pridobitev visoke kvalifikacije v trajanju štiri do pet let; in tretja stopnja, ki bi trajala eno do dve leti in bi dosegala tako imenovani podiplomski študij, kjer bi se vzgoja usmerila v znanstveno-raziskovalno delo in strokovno izpopolnjevanje. Tak sistem študija ne bi bil nekaj originalnega, saj je marsikje po svetu že izveden in daje dobre rezultate.

Tak sistem mora biti seveda utemeljen v stvarnih potrebah naše družbe. S te strani oziroma glede tega se lahko zaenkrat na splošno ugotovi, da take potrebe obstoje in se celo zaostrujejo, čeprav se nimamo vseh potrebnih konkretnih podatkov. Prvo stopnjo študija utemeljuje vedno večja potreba po ustanavljanju višjih šol, ki vzgajajo višje kvalificiran kader. Se nekaj let nazaj smo imeli razmeroma malo števil višjih šol, danes pa se to število stalno zvišuje in zajema čedalje večje število strok. To pa kaže, da so nam taki kadri potrebni tako na področju gospodarstva kot javnih služb. Stvar točnejše analize bo, da se ugotovi, na katerih področjih in za katera delovna mesta so nam že danes oziroma nam bodo v bodoče taki kadri potrebni. Povezano z univerzitetnim študijem pa se to vprašanje postavlja v tem smislu, kakšen naj bo odnos višjih šol do fakultet. Prevladuje mnenje, da naj vzgojo višje kvalificiranih kadrov prevzamejo praviloma fakultete z uvedbo že navedene prve stopnje študija, ki naj bi dajala v pretežni meri praktično izobraženega višje kvalificiranega strokovnjaka.

O drugi stopnji, dosedanjem rednem študiju, ni potrebno posebej razpravljati, ker je ta sistem študija kakor tudi profil kadra znan. Bolj pa nas zanima tretja stopnja študija, ki se bo morala šole uvesti. Zakaj gre? Potreba po takem študiju se utemeljuje v glavnem z dveh vidikov. Prvi je ta, da nam zelo primanjkuje znanstveni kader, katerega vedno v večji meri rabijo znanstveno-raziskovalni zavodi in razni inštituti, kakor tudi gospodarske organizacije in zavodi javnih služb, kjer vsakodnevna praksa narekuje poglobljeno poznavanje raznih vprašanj določenega področja. Drugi vidik, ki narekuje tretjo stopnjo študija, je v ugotovitvi, da je danes razvoj znanosti in tehnike tako nagel, da ga ne more objeti noben učni program in da se morajo že diplomirani kadri stalno strokovno izpopolnjevati, če hočejo korakati s tem razvojem in če hočejo v praksi vse nove dosežke znanosti tudi uporabljati. Potrebe obeh vrst bi lahko kril diplomski študij, ki naj bi bil posebna in samostojna stopnja fakultetnega študija s samostojnim učnim načrtom in študijskim programom. Ta stopnja študija bi torej vodila do poglobljenega poznavanja teorije na posameznih področjih znanosti in dajala osnovo za samo-

stojno znanstveno-raziskovalno delo. Ta stopnja študija naj bi reševala tudi problem specializacije na posameznih področjih. Študenti te stopnje bi se rekrutirali neposredno iz vrst diplomantov, ki kažejo za tak študij posebno nagnjenje in sposobnosti, pa tudi od ljudi iz prakse, ki bi jih na tak študij pošiljala gospodarska organizacija in javne službe.

To je seveda zelo groba slika zamisli o nadaljnji reformi univerzitetnega študija. Realizacija te zamisli je treba podkrepiti še s točnejšimi podatki o naših potrebah, o profilih kadrov in o delovnih mestih, ki bi jih kadri zasedli. Realizacija zamisli glede prve stopnje študija pa je vsaj deloma odvisna od končne fizionomije naših srednjih šol, gimnazij kakor tudi strokovnih šol. Realizacija te zamisli narekuje tudi bistveno spremembo dosedanjega učnega sistema po načelu takozvane inverzije, t. j. najprej aplikacija, nato teorija in čim višja stopnja študija temveč teoretičnega znanja. Poleg tega je seveda še polno praktičnih vprašanj, ki jih je treba vzporedno reševati, pri čemer igrajo veliko vlogo tudi kadrovska in materialna vprašanja. Celokupno vprašanje nadaljne reforme univerzitetnega študija v nakazni smeri ni lahko, niti ni še povsem razčiščeno, vendar česar je treba o njem temeljito razpravljati in ga verjetno tudi postopoma uresničevati, da bodo mogle dosežene izkušnje sproti odstranjevanju ugotovljene slabosti.

L. Piškur

Začetek pouka na Višji komercialni šoli v Mariboru

V Mariboru bodo 24. oktobra odprli Višjo komercialno šolo - prvo tovrstno v Jugoslaviji. Pri vpisovanju v to šolo so zabeležili velik naval: okoli 800 kandidatov se je vpisalo, približno polovica je iz mesta Maribora in okolice, druga polovica pa iz ostalih krajev Slovenije. Le 140 je mladih ljudi - maturantov, ostali so starejši, večinoma ljudje, ki so že doslej imeli posla v podjetjih z uvozom ali izvozom.

Pouk v Višji komercialni šoli v Mariboru se bo začel 26. t. m.

M.

Sodobno izpopolnjevanje učiteljev v Pedagoškem centru za strokovne šole na Reki

Letos stopa v tretje leto svojega obstoja Pedagoški center za strokovne šole na Reki. To je svojevrstna ustanova v državi. Tudi iz naše republike je bilo že več učiteljev in profesorjev na izpopolnitvenih seminarjih in tečajih na tem zavodu. Poseben Program dela Pedagoškega centra za strokovne šole na Reki poudarja, da je v času, ko se pripravljajo novi učni načrti in programi za strokovne šole, poglavitna naloga Centra v tem, da »empirično proučuje osnove sedanjih učnih načrtov in išče v njih tiste momente, na katerih bo treba dalje izpopolnjevati izbor učnega gradiva za določene tipe strokovnih šol v celoti kakor tudi v njenih posebnostih.« Na kratko povedano, naloga Pedagoškega centra je v tem, da proučuje trenutno stanje na področju strokovnega šolstva po eni strani, po drugi pa s predavanji na tečajih skuša učiteljem strokovnih šol nuditi pomoč za sodobnejši in uspešnejši pouk.

Prav tu pa je PC za strokovne šole na Reki prišel do zanimivih ugotovitev. Predvsem: pomoč učiteljem na tečajih in seminarjih (samo v letošnjem avgustu je šlo skozi te tečaje in seminarje 280 učiteljev in profesorjev strokovnih šol iz vse Jugoslavije, v preteklih dveh le-

NA TRAVNI GORI

Prve dni oktobra se je vila po cesti, ki te pripelje na dolensko Travno goro - prizorišče mnogih partizanskih pohodov in bojov - dolga kača vedrih deklet. Žive barve njihovih oblačil so natočile vsaj nekaj sončnih žarkov v pust in hladan jesenski dan.

Kot prava partizanska kolona z zastavami na čelu se je razpotegnil pohod te nasmejane mladosti, se pognal v hrib in zasopel osovijl svoj cilj.

Na Travnji gori je zagorel taborni ogenj in na parobku prostoranega gozda se je začela trojna svečanost hkrati:

partizanski miting s pesmijo, govori in s harmoniko - nenavadna in prirčna proslava v partizanskem in skojevskem jubilejnim letu,

proslava desetletnice obstoja in dela Srednje vzgojiteljske šole in sprejem okrog 60 novih članic v mladinsko organizacijo.

Nepozabno lep je bil ta dan za vse, za dijake in za profesorje pa nič manj za goste, ki so se ljubezno odzvali vabilu šole.

Zaživeli so spomini na že oddaljeno in na bližnjo preteklost, na delo, uspehe in težave. Iz vsega je vstala pred očmi deklet njihova srečna sedanost in ob njej prihodnost, ki bo utrjala od vsake izmed njih čleaga človeka.

Ko je plamen tabornega ognja počasi pojemal, se je razvnela dobra volja in po senožitih, kjer so nekoč regljale stroje, je zaigralo poskočno kolo. Dijakinje in profesorji, gostje in celo eden izmed nekdanjih travnogorskih borcev so pozabili na utrujene noge in na prezeble prste. Zaplesali so in zapeli, da se je vznemirilo tako tišje te oddaljene gozdne lepote in smeh se ni polegel do same Ljubljane.

(Več o desetletnici Srednje vzgojiteljske šole berite na str. 3.)

tih pa v celoti okoli 1500!) ne sme biti samo s predavanji, se pravi samo verbalna. Če katera priprava učiteljev za sodobnejši pouk in vzgojo mladine zahteva praktično prikazovanje in aktivno sodelovanje pri najrazličnejših oblikah posredovanja znanja in dela, potem je to gotovo prava učiteljev za strokovne šole. V tem pogledu stojijo naše strokovne šole pred še zahtevnejšimi pogoji kot pa splošno izobraževalne šole, kar je razumljivo, saj pripravljajo kader za vzgojo in izobrazbo strokovnjakov v najrazličnejših panogah našega gospodarskega življenja.

Pedagoški center na Reki je začel ta problem prav uspešno reševati. Čeprav ima težave s finančnimi sredstvi, si je kar lepo ogledati to svojevrstno ustanovo, skreje v svoji prijaznosti. (Mimogrede: v vrsti seminarjev, ki si sledijo nepretrgoma skozi vse leto, je prav sredi oktobra letos vodil seminar za učitelje mojstrskih in drugih strokovnih šol ravnatelj Zavoda za izobraževanje odraslih LRS tov. Karel Kos; seminar je bil namenjen izobraževanju odraslih.)

Ne bi bilo tako odveč, ko bi si tudi pri nas v LRS omislili nekaj podobnega. Morda v manjšem merilu. Koristi od tega bi vsekakor imelo tudi splošno izobraževalno šolstvo.

dh

Zakon o javnih uslužbencih in njegovo izvajanje

V kratkem bo dve leti, kar je bil sprejet Zakon o javnih uslužbencih. Ta zakon je, skupno z dodatnimi predpisi in odloki, prispeval k izboljšanju dela in napredovanju javnih uslužbencev. Razen tega je skladno z našim družbenim razvojem omogočil nižjim organom samostojnejšo uporabo predpisov, prilagojenih stopnji razvoja in konkretnim nalogam posameznih služb. Zakon je zagotovil uslužbencem v prosvetnih in znanstvenih ustanovah posebne pravice kakor tudi dolžnosti, kar nedvomno vpliva pozitivno na delo ustanov, v katerih oni delajo.

Cepprav je dosedanja praksa pokazala, da so osnovna načela zakona izdržala preizkušnjo in da jih potemtakem ni potrebno v osnovi spreminjati, pa so nekateri predpisi, ki bi jih bilo treba v doglednem času popraviti, več odredb pa točneje opredeliti. Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za splošno upravo je že podvzel določene korake za delno spremembo Zakona o javnih uslužbencih.

Ko govorimo o prosvetnih delavcih, je treba poudariti, da nekateri dopolnilni predpisi niti še v zveznem merilu niso sprejeti, tako n. pr. število obveznih ur, plačevanje nadurnega dela in dela pod težjimi pogoji, sistematizacija delovnih mest glede na število učencev in podobno. Zaradi tega se o teh vprašanjih ne morejo dati neke ocene dosedanjih izkušenj ali ustreznih predlogi za njihovo izboljšanje.

Centralni odbor našega sindikata je s pomočjo republiških odborov in ostalih sindikalnih forumov sodeloval z ustreznimi organi pri sprejemanju Zakona o javnih uslužbencih. Več predlogov omenjenih forumov je bilo tudi sprejetih v Zakon. Dveletne izkušnje in upravičene pripombe, ki jih že zdaj naše organizacije in članstvo postavlja, pa nas obvezujejo, da se pobrigamo za spremembe in dopolnila nekaterih predpisov Zakona o javnih uslužbencih. To je važna naloga našega sindikata, ki jo bo moral v kratkem času izvršiti.

V Centralnem kakor tudi v republiških odborih so ta vprašanja že začeli reševati. Tako lahko navedemo nekaj vprašanj, za katera je naše članstvo posebno zainteresirano.

Nekaj o odpovedih

Zakon o javnih uslužbencih je prenesel na občinske ljudske odbore in svete za šolstvo oziroma prosveto vrsto pooblastil, posebno s področja sklepanja in razveževanja delovnih odnosov prosvetnih delavcev. Ta ukrep je bil podvzet v skladu s politiko jačanja novega komunalnega sistema. Namen zakonodajalca pa je bil med drugim, da takó omogoči občinskemu organu ne le vpogled in kontrolo nad delom tistih uslužbencev, za katere vodi brigo občinski ljudski odbori, temveč da zagotovi tudi hitro in učinkovito doseganje pravic uslužbencev, med njimi tudi prosvetnih delavcev. V tem pogledu je bil v mnogih mestnih občinah dosežen napredek in so ponekod bile odstranjene razne škodljive tendence in poizkusi kršenja zakonitosti. Tako so v nekaterih podeželskih, a tudi mestnih občinah, posebno kar se tiče sklepanja in zlasti še odpovedovanja delovnega razmerja, zapazeni pojavi samovoljnosti, izigravanja zakonskih predpisov, familiarnosti ipd.

V preteklem letu so se množili primeri odpovedi prosvetnim delavcem, ki so bili motivirani s samovoljnimi razlogi ali pa so se neutemeljeno preprosto izvršili. Ponekod so prejeli odpoved starijši prosvetni delavci, ki so bili za svoje delo ocenjeni za najboljše, medtem ko so mlajši, katerih plače so relativno nižje, »ker je to rentabilnejše za občinski proračun«. Vse ta proces odkroga odpovedi pa neredko spremljajo pojavi, da se iščejo najneznatnejši grehi, s pomočjo katerih bi lahko našli ali izkonstruirali razloge za odpoved. Niso redki primeri, da se šolski odbori protijvijo takšni politiki, njihova volja pa v tem ni odločilna. Tako se dogaja, da so na primer v eni osebi združene funkcije tajnika ljudskega odbora in predsednika občinskega sveta za prosveto ter predsednika komisije za uslužbenska vprašanja. V tem primeru so odveč pritožbe komisiji za uslužbenska vprašanja pa se prosvetni delavci vdajo v usodo, kakršna že je, njihove sindikalne organizacije v okviru občine pa si umivajo roke, ker se nočejo »vmešavati«. Drastični primeri za to so bile odpovedi v Ljublji, okraj Sabac, v Pirotu in še kje.

Delo prosvetnih delavcev v šolah je odgovorna dolžnost, ki zahteva za pravilno opravljanje zavest in poklicno moralno, zasnovano na določenih normah; naš sindikat je vedno zastopal stališče, da mora biti učitelj v pogledu svojega pedagoškega odnosa in postopka nasproti otrokom in sploh v svojem delu in ravnanju pravičen, dosleden, načelen in v tem smislu tudi svoboden in neodvisen.

Ocenjevanje in napredovanje Ceprav niso zbrane vse izkušnje letošnjega ocenjevanja, lahko trdimo, da bi ocenjevanje moralo ostati. Sistem ocenjevanja je uveden za vse uslužbenke v glavnem z namenom, da se izboljša delo v ustanovah in družbenih organih ter da se z objektivnimi merili zagotovi napredovanje in nagrajevanje uslužbencev. V tem smislu ima ocenjevanje, za katerega se je trudil tudi naš sindikat, poseben pomen. Treba bi bilo delati na tem, da se ocenjevanje, kot sistem, ki služi urejanju raznih službenih vprašanj, še bolj utrdi. Na osnovi izkušenj preteklega leta predvideva sekretariat Zveznega izvršnega sveta za splošno upravo, da se razen obstoječih ocen uvede še ena pozitivna ocena »dobro«, in sicer zato, ker je z omejitvijo najvišje ocene veliko število uslužbencev z različnimi sposobnostmi in doseženimi rezultati pri njihovem delu dobilo oceno »zadovoljuje«. S povečanjem števila ocen bi nedvomno dosegli boljšo diferenciacijo uslužbencev.

Razen tega pa bi bilo potrebno izpopolniti sistem ocenjevanja tako, da bi uslužbenki z najvišjo pozitivno oceno avtomatično dosegli določene pravice. V tem pogledu se predvideva za prosvetne delavce kakor za vse uslužbenke, ki so ocenjeni z »se posebno odlikuje« zaporedoma v treh letih, hitreje napredovanje.

Pogoji za oceno »se posebno odlikuje« so za prosvetne delavce skoraj docela enaki z nazivom »pedagoški svetnik«. Toda čeprav je ta naziv nudil prosvetnim delavcem določene ugodnosti, je bilo le majhno število učiteljev, ki so imeli koristi od tega, to pa zaradi načina, kako se ta naziv daje. Morda bi bilo potrebno tistim učiteljem, ki so po 15 letih službe v prosvetni stroki preleteli tri leta zaporedoma oceno »se posebno odlikuje«, omogočiti, da bi mogli zahtevati naziv »pedagoški svetnik«. Na ta način bi olajšali delo komisij, ki delijo ta naziv, mnogim znanim prosvetnim delavcem, ki ta naziv zaslužijo, pa bi omogočili, da se sami pobrigajo zanj brez bojazni, da bi kdo njihov postopek krivo razumel.

Sistem razpisov se je že udomačil in postal pravilo pri reševanju kadrovskih vprašanj na šolah. Čeravno se povečini razpisi izvajajo po zakonskih predpisih, je še vedno precej nepravilnosti pri izbiranju prosvetnih delavcev za določeno službeno mesto. V veliki večini občin še niso izdelani objektivizirani kriteriji pri izboru učiteljev. Nikakor ni to lahko pravilo, vendar se lahko uspešno izvaja na osnovi predpisov, ki v tem pogledu obstojijo, in s posebej objektivnostjo. Medtem pa se še vedno dogaja, da boljša mesta dobivajo — ne tisti, ki so v svojem prizadevanju pokazali lepše uspehe in večje izkušnje, temveč drugi s pomočjo nezdravih in škodljivih sredstev. Včasih prihajajo na določena delovna mesta učitelji potom familijarnih zvez in drugih načinov protekcijonizma — pod geslom »pomlajevanje kadra«, ki je na oko privlačno. Vendar bi kljub takim pojavom ne bilo koristno, če bi razpise ukinili in jih zamenjali z administrativnim razmeščanjem učiteljskega kadra; tega tudi pri drugih uslužbencih ni. Zdaleka je boljše zaostri javno kontrolo nad delom organov, ki razpise izvajajo, zlasti pa še aktivizirati naše organizacije, da budno čuvajo zakonitost in se borijo za pravičnost.

Vzporedno s tem bi morali sprejeti potrebne predpise za boljše nagrajevanje učiteljev na težjih delovnih mestih, tako da bi otroci v takih krajih ne ostajali brez šole in pouka. Protekcijonizem in zveze se pogosto pojavljajo pri izpopolnjevanju praznih mest po zaključenih razpisih. Praksa je, da ta mesta dobivajo »stalni honorarni« učitelji, v razpisu pa se formalno mnogo denarja, zato se bomo v zahvalo tembolj pridno učili. — Vsem, ki so pomagali graditi to lepo stavbo, smo prav prisrčno hvaležni. — Ta denar je prava prav denar naših staršev, — ali bomo znali to ceniti? Morali bomo paziti, da kaj ne poškodujemo, pa tudi druge bomo naučili paziti. — In spet: V takem razredu je res užitek sedeti. — Tudi vrt bomo naredili okrog šole, da ob vse lepo. — Imeli bomo tudi razredno skupnost, vsi za enega, eden za vse. — Hočemo biti izobraženi ljudje, da bomo koristili sebi in skupnosti.

Vseemu lepemu in dobremu na široko odprta srca. Sama pripravljeno. Resnost.

Prav zato sem napisal te vrste. Ti priložnostni izpiski iz šolskih zvezkov niso zanimivi samo zaradi svoje prisrčne neposrednosti, zdijo se mi vse več: Profil naše mladine, ki ji je treba dati samo dobrih pogojev za njen razvoj, pa se nam ne bo nič treba bati zanj. Potem se pri nas ne bodo mogli razmahniti pojavi, ki delajo toliko preglavice mladinskim sodnim oblastem na Zapadu.

Se zavedamo vsi in dovolj svoje odgovornosti?

Zaradi vsega tega smatra naš sindikat, da je potrebno 221. člen Zakona o javnih uslužbencih, ki v neki meri predstavlja instrument za stalnost uslužbencev, a se je doslej manjšal le na uslužbenke državnih organov, ustrezno uporabiti tudi za prosvetne delavce. Ni mogoče dopustiti, da na primer odpustijo prosvetnega delavca s 15 leti službe, kar ni redke primer, čeprav ima za svoje delo odlične ocene in je v vsem na mestu. V kolikor je nekaj zagrešil, se mora to temeljito raziskati in dognati na disciplinskih sodiščih, kaznovati pa po stopnji prekrška. S sprejetjem takega predloga bi onemogočili samovoljo posameznih nadrejenih ljudi in svobodno tolmačenje predpisov.

Za tiste uslužbenke, ki še nimajo 15 let službe, bi moralo veljati, da komisije za uslužbenska vprašanja, preden potrdijo odpustitev, skrbno proučijo vsa dejstva in zlasti vse prizadete, in prvi vrsti tistega, za katerega gre, kar se doslej ni vedno dogajalo. Zato bi bilo potrebno z zakonom določiti točen potek dela teh komisij.

Tudi odpovedi same so zelo različne. Dostikrat so utemeljene s pomanjkljivo proučenimi dejstvi, kar dela kasnejši pri zaposlenju uslužbenca težave. Po drugi strani takšne neutemeljene odpovedi onemogočajo uslužbencem, da jih pobijajo in iščejo za svoj primer pravilne rešitve. V tem pogledu Zakon o javnih uslužbencih ne obvezuje organe, ki odločajo o odpovedih, na določeno prakso. Zato bi bilo najbolje, da bi odločbe o odpovedi tolmačili le na zahtevo uslužbenca, kakor je to predvideno v Zakonu o delovnih odnosih za delavce in uslužbenke v gospodarstvu.

Tudi odpovedi same so zelo različne. Dostikrat so utemeljene s pomanjkljivo proučenimi dejstvi, kar dela kasnejši pri zaposlenju uslužbenca težave. Po drugi strani takšne neutemeljene odpovedi onemogočajo uslužbencem, da jih pobijajo in iščejo za svoj primer pravilne rešitve. V tem pogledu Zakon o javnih uslužbencih ne obvezuje organe, ki odločajo o odpovedih, na določeno prakso. Zato bi bilo najbolje, da bi odločbe o odpovedi tolmačili le na zahtevo uslužbenca, kakor je to predvideno v Zakonu o delovnih odnosih za delavce in uslužbenke v gospodarstvu.

Ocenjevanje in napredovanje Ceprav niso zbrane vse izkušnje letošnjega ocenjevanja, lahko trdimo, da bi ocenjevanje moralo ostati. Sistem ocenjevanja je uveden za vse uslužbenke v glavnem z namenom, da se izboljša delo v ustanovah in družbenih organih ter da se z objektivnimi merili zagotovi napredovanje in nagrajevanje uslužbencev. V tem smislu ima ocenjevanje, za katerega se je trudil tudi naš sindikat, poseben pomen. Treba bi bilo delati na tem, da se ocenjevanje, kot sistem, ki služi urejanju raznih službenih vprašanj, še bolj utrdi.

Na osnovi izkušenj preteklega leta predvideva sekretariat Zveznega izvršnega sveta za splošno upravo, da se razen obstoječih ocen uvede še ena pozitivna ocena »dobro«, in sicer zato, ker je z omejitvijo najvišje ocene veliko število uslužbencev z različnimi sposobnostmi in doseženimi rezultati pri njihovem delu dobilo oceno »zadovoljuje«. S povečanjem števila ocen bi nedvomno dosegli boljšo diferenciacijo uslužbencev.

Razen tega pa bi bilo potrebno izpopolniti sistem ocenjevanja tako, da bi uslužbenki z najvišjo pozitivno oceno avtomatično dosegli določene pravice. V tem pogledu se predvideva za prosvetne delavce kakor za vse uslužbenke, ki so ocenjeni z »se posebno odlikuje« zaporedoma v treh letih, hitreje napredovanje.

Pogoji za oceno »se posebno odlikuje« so za prosvetne delavce skoraj docela enaki z nazivom »pedagoški svetnik«. Toda čeprav je ta naziv nudil prosvetnim delavcem določene ugodnosti, je bilo le majhno število učiteljev, ki so imeli koristi od tega, to pa zaradi načina, kako se ta naziv daje.

Morda bi bilo potrebno tistim učiteljem, ki so po 15 letih službe v prosvetni stroki preleteli tri leta zaporedoma oceno »se posebno odlikuje«, omogočiti, da bi mogli zahtevati naziv »pedagoški svetnik«. Na ta način bi olajšali delo komisij, ki delijo ta naziv, mnogim znanim prosvetnim delavcem, ki ta naziv zaslužijo, pa bi omogočili, da se sami pobrigajo zanj brez bojazni, da bi kdo njihov postopek krivo razumel.

Sistem razpisov se je že udomačil in postal pravilo pri reševanju kadrovskih vprašanj na šolah. Čeravno se povečini razpisi izvajajo po zakonskih predpisih, je še vedno precej nepravilnosti pri izbiranju prosvetnih delavcev za določeno službeno mesto.

V veliki večini občin še niso izdelani objektivizirani kriteriji pri izboru učiteljev. Nikakor ni to lahko pravilo, vendar se lahko uspešno izvaja na osnovi predpisov, ki v tem pogledu obstojijo, in s posebej objektivnostjo. Medtem pa se še vedno dogaja, da boljša mesta dobivajo — ne tisti, ki so v svojem prizadevanju pokazali lepše uspehe in večje izkušnje, temveč drugi s pomočjo nezdravih in škodljivih sredstev.

Včasih prihajajo na določena delovna mesta učitelji potom familijarnih zvez in drugih načinov protekcijonizma — pod geslom »pomlajevanje kadra«, ki je na oko privlačno. Vendar bi kljub takim pojavom ne bilo koristno, če bi razpise ukinili in jih zamenjali z administrativnim razmeščanjem učiteljskega kadra; tega tudi pri drugih uslužbencih ni.

Zdaleka je boljše zaostri javno kontrolo nad delom organov, ki razpise izvajajo, zlasti pa še aktivizirati naše organizacije, da budno čuvajo zakonitost in se borijo za pravičnost.

Vzporedno s tem bi morali sprejeti potrebne predpise za boljše nagrajevanje učiteljev na težjih delovnih mestih, tako da bi otroci v takih krajih ne ostajali brez šole in pouka.

Protekcijonizem in zveze se pogosto pojavljajo pri izpopolnjevanju praznih mest po zaključenih razpisih. Praksa je, da ta mesta dobivajo »stalni honorarni« učitelji, v razpisu pa se formalno mnogo denarja, zato se bomo v zahvalo tembolj pridno učili. — Vsem, ki so pomagali graditi to lepo stavbo, smo prav prisrčno hvaležni. — Ta denar je prava prav denar naših staršev, — ali bomo znali to ceniti? Morali bomo paziti, da kaj ne poškodujemo, pa tudi druge bomo naučili paziti. — In spet: V takem razredu je res užitek sedeti. — Tudi vrt bomo naredili okrog šole, da ob vse lepo. — Imeli bomo tudi razredno skupnost, vsi za enega, eden za vse. — Hočemo biti izobraženi ljudje, da bomo koristili sebi in skupnosti.

Vseemu lepemu in dobremu na široko odprta srca. Sama pripravljeno. Resnost.

Prav zato sem napisal te vrste. Ti priložnostni izpiski iz šolskih zvezkov niso zanimivi samo zaradi svoje prisrčne neposrednosti, zdijo se mi vse več: Profil naše mladine, ki ji je treba dati samo dobrih pogojev za njen razvoj, pa se nam ne bo nič treba bati zanj. Potem se pri nas ne bodo mogli razmahniti pojavi, ki delajo toliko preglavice mladinskim sodnim oblastem na Zapadu.

Se zavedamo vsi in dovolj svoje odgovornosti?

-ete-

Gojenci vzgajališča v Gornjem Logatcu — nogometno moštvo. Več o tem vzgajališču bomo pisali v eni prihodnjih števil našega lista

Napredovanje udeležencev Narodnoosvobodilne vojne

Zakon o javnih uslužbencih predvideva neke prednosti pri napredovanju tistih uslužbencev, ki so se v določenem razdobju priključili osvobodilni vojni. Za zdaj se te prednosti predvidevajo samo za upravne uslužbenke, a ne za prosvetne delavce in uslužbenke nekaterih drugih strok, pri katerih je poklic vezan izključno na določeno šolsko izobrazbo. V vrstah prosvetnih delavcev pa je danes precejšnje število takih, ki so podobno kot njihovi tovariši v drugih poklicih sodelovali v NOV ter s tem v najtežjih dneh pokazali ne le svojo visoko patriotsko zavest, temveč so si s tem pridobili tudi izredne izkušnje in zrelost, kar vse jim pomaga, da se v šolskem in izvenšolskem delu odlikujejo.

Razume se, da ne morejo ti tovariši — zaradi samega sistema v prosvetni stroki — brez ustreznih šolskih kvalifikacij dobiti neki višji naziv, kar se sicer v drugih službah dogaja; lahko pa bi jim namesto tega n. pr. zagotovili pravico na enega ali dva plačilna razreda višje v primeri z ostalimi prosvetnimi delavci z istimi leti službe, ali pa kako drugače. Če bi se tako zagotovilo vnoslo v zakonske predpise, bi se verjetno mnogo ljudi iz drugih strok vrnilo v šole in s tem okrepilo kadrovske sestav prosvetne službe.

Plače

Z Zakonom o javnih uslužbencih so občutno povečane nominalne plače prosvetnih delavcev. V primerjavi z ostalimi strokami so bile v tem času, to se mora reči, plače učiteljskemu osebju bolj urejene, kot je to bilo drugod v državni upravi. V letošnjem letu pa je prišlo do linearnega povečanja plač v ostalih strokah, tako da zdaj ne moremo reči, da imajo prosvetni delavci v tem pogledu prednost. Temeljita analiza bi verjetno pokazala, da se je položaj precej izpremenil. Zato bi bilo potrebno, da naši občinski in

Namen oddelka je torej vzgoja dovoljnega števila dobrih učiteljev-glasbenih pedagogov in obenem vnetih ljudsko-prosvetnih delavcev. Zato sta v smislu namena šolanja in potreba na terenu sestavljena tudi predmetnik in učni načrt, ki temeljita predvsem na pedagoški in praktični vzgoji s poudarkom na udeleževanju v ljudsko-prosvetnih društvih.

Posebnost oddelka je v tem, da bodo diplomanti kot predmetni učitelji poučevali glasbo na osnovnih šolah ter hkrati, kot del svoje delovne obveznosti, vodili na terenu pevske zbornice in orkestralne skupine.

Višjeje se lahko načelno kandidati s srednjo ali njen ustreza odo splošno izobraževalno šolo, lahko pa se vpišejo tudi kandidati brez teh pogojev, če so z večletno prakso v društvih dokazali svojo strokovno sposobnost. V obeh primerih pa mora opraviti kandidat sprejemni izpit iz glasbene stroke.

Število za vpis se določa v letošnjem letu na 30 kandidatov. Sodeč po vsem navedenem bo oddelka za glasbo na VPS taka vrsta šole, ki bo izpopolnila vrzel v sistemu glasbene vzgoje, kajti študij na tej šoli je zaključen in vodi njegova pot izključno v prakso. Tako izobrazbo si želi na eni strani mnogo kandidatov, na drugi strani pa bodo prišle šole, občine, okrajni in društva najhitreje in najzanesljiveje do prepotrebnega učno-vzgojnega in vodstvenega kadra.

Z ustanovitvijo novega oddelka za glasbo je dana (občnam, okrajem, podjetjem in organizacijam) možnost, da pošljejo primerne kandidate in jim s stipendijami omogočijo študij, sebi pa z jamčijo po dveh letih učno moč oziroma ljudsko-prosvetnega delavca.

Pozdravljamo ustanovitev novega oddelka, ki bo uredil mnoge potrebe in izpolnil mnoge želje, oddelku pa želimo čimveč uspeha.

-ete-

okrajni odbori izvedejo takšno analizo. Hkrati bo nujno, da tudi Federacija sindikatov delavcev in uslužbencev v javnih službah prouči razmerje plač uslužbencev v gospodarstvu in javnih službah.

Teh nekaj vprašanj smo iznesli zato, da vzbudijo članstvo in organizacije na razpravljanje in pretresanje teh in podobnih problemov. Analiza v dosedanjem uveljavljanju Zakona o javnih uslužbencih bo v naših organizacijah nedvomno prinesla konstruktivne predloge za pravilnejše in uspešnejše reševanje mnogih vprašanj. Cim prej je treba s tako analizo začeti in dati ustrezne predloge Centralnemu odboru našega sindikata, da bi jih ta lahko posredoval pristojnim oblastnim organom in se potrudil za njihovo hitro rešitev.

Nedeljko Savič,
Sekretar Centralnega odbora
Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev FLRJ

Ustanovljen je oddelak za glasbo na VPS

Svet za šolstvo LRS je na svoji seji 6. julija 1959 sprejel predlog o ustanovitvi enopredmetne skupine za glasbo na Višji pedagoški šoli v Ljubljani. Te dni pa bo izšel še drugi razpis za sprejem študentov na ta oddelak, takoj za tem se bo pričel že tudi pouk. ki bo trajal 2 leti.

Svet za šolstvo je vodilo pri ustanovitvi oddelka za glasbo predvsem dvojce dejstev.

1. na osnovnih šolah v Sloveniji primanjkuje okroglo 300 učiteljev za glasbeno vzgojo, čemur nista mogla zadovoljiti niti dosedanja dvopredmetna skupina na VPS niti obe srednji ljudski šoli.

2. glasbeno delo v Svobodah in drugih prosvetnih društvih se zaradi primanjlovanja zborovodij, dirigentov in kapelnikov, ki bi bili voljni delati praktično na terenu, ni moglo zadovoljivo razvijati v smislu potreb in današnjih zahtev.

Namen oddelka je torej vzgoja dovoljnega števila dobrih učiteljev-glasbenih pedagogov in obenem vnetih ljudsko-prosvetnih delavcev. Zato sta v smislu namena šolanja in potreba na terenu sestavljena tudi predmetnik in učni načrt, ki temeljita predvsem na pedagoški in praktični vzgoji s poudarkom na udeleževanju v ljudsko-prosvetnih društvih.

Posebnost oddelka je v tem, da bodo diplomanti kot predmetni učitelji poučevali glasbo na osnovnih šolah ter hkrati, kot del svoje delovne obveznosti, vodili na terenu pevske zbornice in orkestralne skupine.

Višjeje se lahko načelno kandidati s srednjo ali njen ustreza odo splošno izobraževalno šolo, lahko pa se vpišejo tudi kandidati brez teh pogojev, če so z večletno prakso v društvih dokazali svojo strokovno sposobnost. V obeh primerih pa mora opraviti kandidat sprejemni izpit iz glasbene stroke.

Število za vpis se določa v letošnjem letu na 30 kandidatov. Sodeč po vsem navedenem bo oddelka za glasbo na VPS taka vrsta šole, ki bo izpopolnila vrzel v sistemu glasbene vzgoje, kajti študij na tej šoli je zaključen in vodi njegova pot izključno v prakso. Tako izobrazbo si želi na eni strani mnogo kandidatov, na drugi strani pa bodo prišle šole, občine, okrajni in društva najhitreje in najzanesljiveje do prepotrebnega učno-vzgojnega in vodstvenega kadra.

Z ustanovitvijo novega oddelka za glasbo je dana (občnam, okrajem, podjetjem in organizacijam) možnost, da pošljejo primerne kandidate in jim s stipendijami omogočijo študij, sebi pa z jamčijo po dveh letih učno moč oziroma ljudsko-prosvetnega delavca.

Pozdravljamo ustanovitev novega oddelka, ki bo uredil mnoge potrebe in izpolnil mnoge želje, oddelku pa želimo čimveč uspeha.

-ete-

Mladi tehniki razstavljajo

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani je bila od 3. do 10. oktobra razstava različnih izdelkov — po številu nad 500 — ki so jih izdelali klubi mladih tehnikov na 150 šolah iz vse Slovenije. Razstavljeni so bili najrazličnejši predmeti in strojčki, od električnih zvoncev, telefonskega modela, žičnice do modelov čezoceanskih ladij in modernih letal.

Razstavo je v okviru »Tedna otroka« pripravil Glavni odbor Ljudske tehnike LRS skupaj z Zvezo društev prijateljev mladine. Najboljši klubi bodo prejeli okrog 100 lepih nagrad.

Deset let Srednje vzgojiteljske šole O Vrba, srečna...

Ljudje, ki poznajo njeno poslanstvo, vedo, da opravlja ta vzgojni zavod pomembno in odgovorno delo, neposredno povezano z velikimi družbenimi spremembami naše revolucije. Prej štiriletno, zdaj petletno šolanje bodočih vzgojiteljev predšolskih otrok je že zdavnaj preraslo prvotne okvire in načrte te šole. Z rastjo družinskih in kombiniranih ustanov v okviru stanovanjskih skupnosti se širi zahtevnost vzgojiteljskega poklica in zahteva vse več znanja, prožnosti, razgledanosti in strokovne usposobljenosti od posamezne vzgojiteljice. Šola čaka v tej zvezi nove in nove naloge, saj se zaveda, da ne more in ne sme zaostajati za temi spremembami.

Ena sama vzgojiteljska šola je v Sloveniji. Potrebovali bi tri, štiri.

Toda prisluhnimo raje besedam, ki nam približajo ter poglobijo predstave o življenju in delu Vzgojiteljske šole.

Naše poročilo je povzetek pogovora z ravnateljico tovarišico Leo Smaskovo, ki preživlja na zavodu deset let težav in uspehov. Tako ona sama kot ostali člani predavateljskega kolektiva so morali trdo delati, preden je njihovo delo steklo, se uveljavilo pred družbo in zasadilo korenine tradicije ter obetov za prihodnost.

V letih po osvoboditvi je naglo naraslo število novih otroških ustanov, vrtcev, ki so že v svojih začetkih nakazovali drugačno vzgojno izhodišče, kot so ga imeli predvojni vrtci. Pri tem pa še nismo imeli potrebne, sodobno orientiranega vzgojiteljskega naraščaja. Vse do leta 1949 je potekalo izobraževanje vzgojiteljic v različnih enoletnih ali pa še krajših tečajih, ki so bili organizirani bodisi v sklopu učiteljskega bodisi samostojno. Na hitro pridobljeno znanje je bilo nujno površno, nedozorelo in torej nesolidno s staljša potrebne strokovne in splošne izobrazbe. Izkušnje združene vzgojiteljice Jugoslavije pod vodstvom Tatjane Marinič so botrovale ustanovitvi prvih rednih vzgojiteljskih šol v Zagrebu, Beogradu in kasneje še v Novem Sadu ter v Veliki Kindi. Tudi ljubljanska vzgojiteljska šola je rasla po teh sugestijah, vendar v svojevrstnih pogojih. Današnje število vzgojiteljskih šol še daleč ne zadošča potrebi po vzgojiteljskem kadru, kar je posebno očitno v trenutnih problemih okrog vzgojnega osebja v ustanovah stanovanjskih skupnosti.

Septembra šolskega leta 1949 in 1950 zazvoni prvokrat šolski zvonec v dveh prvih razredih ljubljanske Srednje vzgojiteljske šole, ki pa še nima niti lastne strehe niti jasne programa za svoje delo. Dijakinje je 80, profesorjev kakih šest. Ta mala skupina predavateljev se znajde pred velikimi nalogami in pred še večjimi težavami:

kako prilagoditi svoje dotodanje metode osnovni vsebini dela na novi šoli; kako usmeriti razredno predmetni pouk v središče praktičnih priprav za poklice bodočih vzgojiteljic, obenem pa dati tem dijakinjam splošno izobrazbo na stopnji srednje šole!

Pri tem ni na razpolago nobenih izkušenj, nobenih teoretičnih pripomočkov. Teorije o predšolski vzgoji zahodnega in vzhodnega »bloka« ne ustrezajo našim razmeram in težnjam. Treba je najti lastno pot! Pred najdogovornejšo nalogo je postavljena

skupina pedagogov, ki mora dobesedno orati ledino, zbirati izkušnje na samem terenu, študirati dnevne psihološke opazovanj o predšolskem otroku, ustvarjati teorijo in prakso okoli in s tem vplivati na program same šole.

Kako in kje organizirati prakso za dijanje? Tudi tu je vse polno ovir, saj dela v vrtcih mlad, še neizkušen kader, ki mu prehitro izžoljanje ne zadošča za premostitev vedno jasnejše ugotovitve:

ne gre več za delo nekdanjih vrtčaric. Gre za smotno, na znanstvenih osnovah psihologije usmerjeno in na potrebni metodiki zgrajeno delo z jasnim vzgojnim smotom.

Vzgojiteljske šole sicer koordinirajo svoje programe, delo se resda razvija na približno enakih osnovah — toda najdragocenejšo so izkušnje na samem terenu.

Moralna pomoč Zveze prijateljev mladine prispeva svoj delež k utrjevanju ugleda naše mlade šole. Članki in predavanja v okviru te organizacije in njenih glasil pojasnjujejo v javnosti pomen in perspektivo vzgojiteljskega poklica ter tako usmerjajo vpis bodočih kandidatov, obenem pa vplivajo na razumevanje organov ljudske oblasti pri delitvi štipendij.

Glede vpisa še kratka pripomba:

Zdaj so srečno za nami leta, ko smo se morali zadovoljiti s kakršnim koli naraščanjem, da se je le vpisal na zavod. Danes vpis že uravnava naša zahtevnost in želja po vpisu, seveda podprta s sugestijo staršev.

Cemu smo prešli lani na petletno šolanje?

To spremembo, ki jo še marsikdo po svoje in nezrelo komentira, je zahtevala smotrna razporeditev snovi, prakse in predmetnika. Slaba stran nekdanjega šolanja oziroma nekdanjih programov je bila v združevanju obče in strokovne izobrazbe. To je vplivalo na razbitost dela, na neusklajenost predmetov, na nepopolno število učnih ur in s tem seveda na preobremenjenost

dijakinj. Te so postajale površne, ker se niso mogle koncentrirati na temeljito in poglobljeno delo. Upoštevač pri tem še nekaj povprečno šibko intelektualno strukturo naših gojenk in v mnogih primerih zelo slabo osnovno znanje, ki so ga prinesle iz nižje gimnazije (o tem bi se veljalo kdaj drugič posebej pomeniti, ker nimamo niti dandanes pri sprejemnih izpitih dosti boljših izkušenj!) smo se torej upravičeno borili za petletno šolanje. Dosegli smo to z zadovoljstvom, saj se lahko zdaj dijakinja zadnjega letnika zbrano in mirno predajo poglobljanju v strokovno-naprakčno delo, v seminarških nalogah pa imajo možnost pokazati svojo samostojnost, zrelost in sposobnost.

In kako je na šoli letos, po desetih letih, odkar smo začeli?

V lastni zgradbi na Poljanski cesti poučuje zdaj 20 rednih predavateljev, kvalificiranih po strokovni liniji, in 4 honorarni predavatelj. Dijakinj je 287, vendar naj pripomnimo, da smo bili prisiljeni mnoge odkloniti, ker nam kapaciteta zgradbe ne dovoljuje višjega vpisa. Od zaslinih učilnic pod tujo streho smo prišli do dokaj ustreznih sedanjih prostorov. Pravkar dograjujemo 9. in 10. učilnico na podstrešju. Moderniziramo opremo in skušamo z večjo ali manjšo domiselnostjo čim prijetneje osvežiti prostore zastarele stavbe.

Na plavalnih in smučarskih tečajih si dijakinje same perejo in kuhajo

Urejene so kabinetne zbirke. Posebej smo veseli kabineta za ročno delo oziroma prostorne delavnice za ročno delo, kjer imamo stalno razstavo dijaških izdelkov v najrazličnejših tehnikah in materialih. Redno potekajo naši smučarski in plavalni tečaji, ki sodijo v okvir šolskega dela. Urejena je praksa po vrtcih, zlasti sedaj, ko smo dobili nekako svojo »vadžnico« z vrtcem v Komenskega ulici.

Dijaška knjižnica, urejena in dostopna po sodobnih načinih, šteje okrog 2500 knjig. Razmero-

ma dobro smo založeni tudi s priročniki in strokovno literaturo.

Omembe vredne so z veliko dobre volje dijakov in profesorjev pripravljene šolske prireditve ali proslave, ki po izvirnosti oblike in vsebine večinoma prekašajo raven običajnih šolskih akademij.

Se marsikaj bi kazalo opisati, vendar naj omenimo le še nekaj najvažnejših podatkov in ugotovitev.

Posebno poglavje je pri nas svetovno nazorska vzgoja posameznih dijakinj, ki prihajajo z vseh vetrov Slovenije in prinašajo nekatere od njih s seboj dediščino zastarele vzgoje. Mnogo osebnega prizadevanja in skritega dela naših pedagogov je povezanega s tem problemom.

Vzporedno z rednim delom v šoli so bili mnogi predavatelji naše šole pripravljani vsa ta leta sodelovati v različnih dopolnilnih tečajih za vzgojiteljice z nepopolno izobrazbo, ki so se sčasoma morale priboriti diplomu. Poleg tega so bila na vrsti številna predavanja na samem terenu ali med počitnicami, v okviru Pedagoškega centra.

Strokovni izpiti se vrstijo tedno za tednom. Do sedaj imamo zabeleženih 171 uspešno opravljenih preizkušenj.

Vsega 266 absolventk je uspešno dokončalo Vzgojiteljsko šolo.

Marsikaj še vedno gradimo, izpopolnjujemo. Čeprav se nam zdi, da so sedanji programi sestavljeni skladno z namenom, ki ga opravičuje obstoj šole in perspektiva same stroke, še vedno iščemo dopolnitev in novih oblik. Polagoma vsklajamo splošno izobrazbo s strokovno — poprej so bile meje med eno in drugo preostre.

Tako torej upravičeno pričakujemo, da bo naše delo obrodilo v prihodnosti še več uspehov, kot smo jih želeli doslej. Predvsem si želimo izolat mlade osebnosti, ki bodo vsestransko razgledane, samostojnejše in zrelejše od nekaterih generacij absolventk, ki smo jih doslej oblikovali in vzgajali za življenjski poklic. Prepričani smo, da nam sedanji način dela zares obeta uspešnejše teh želja.

Pogovor s tovarišico Smaskovo je načel še vrsto vprašanj, ki bi že preseglja namen tega skromnega jubilejnega poročila. Uvideli pa smo, da vse premalo poznamo problematiko Srednje vzgojiteljske šole in njenega značaja. Tukaj ne kaže razpravljati, čemu ne predstavijo tovariši s te šole svojega dela, svojih izsledkov in svoje metodike širšemu krogu prosvetnih delavcev. Najbrž je krivda tudi na nas in sploh v pedagoškem tisku, da jih premalo izpodbujamo k temu.

Kakor koli že, veselimo se, da lahko ob desetletnici vzgojiteljske šole iskreno čestitamo prizadevanju kolektivov za njegovo dosežanje delo!

Društvo učiteljev in profesorjev občine Zalec se čuti prav zdaj, ko se bo moralo razformirati, kot močna celota s skupnimi nalogami in cilji. Članstvo je med seboj povezano ne samo po svojem delu v šoli, ampak tudi tovariški odnos med posameznimi šolami je iskren in topel. Nemalo je k temu pripomoglo dejstvo, da zadnji dve leti odbor organizira skupne poučne izlete po domovini, pa tudi v inozemstvo. Tako se učitelji, predmetni učitelji in profesorji med seboj spoznavamo in zblizujemo, kar krepi v nas voljo do dela, ter se medsebojno bogatimo s skušnjami posameznikov, ne glede na koristi, ki nam jih za širjenje našega obzorja prinašajo taka potovanja sama po sebi. Vsi čutimo, da se skupno in v prijateljski mnogo laže borimo z različnimi poklicnimi težočami in se učitelji s srednjo izobrazbo ter profesorji s fakulteto in pa kar je vmesnih stopenj imenitno razumemo med seboj. Nihče nima občutka manjvrednosti, nihče se ne povišuje.

Vsak tak lep izlet krepi živce, daje pogledom širino, drobna nasprotja zamro in v zbornikah je potem čutili blagodejen vtir notranje svobode in harmonije ljudi, ki iz dneva v dan skupno delajo in se pehajo za uspehe v šoli. Mladina v učilnicah potem ni žrtev slabih razpoloženj in ozkih pogledov na stvari: deležna je naše vedrine in vse delo poteka bolj humano ter optimistično, kar je v reformirani šoli še prav posebno važno.

3. in 4. t. m. smo bili na Gorenskem. V treh avtobusih smo se odpeljali zgodaj jutraj iz Zaleca ter po novi cesti čez Trojane prispeli v Duplico. Ogledali smo si tovarno upognjenega pohištva, nato pa nadaljevali pot v Kranj. Obiskali smo novo Srednjo tekstilno šolo in si nato ogledali znamenito Iskro. Popoldne smo se ob krasnem soncu odpeljali v Vrbo, kjer smo se v Prešernovem muzeju vpisali v spominsko knjigo s temle posvetilom:

O Vrba srečna, draga nam, domača, tu hiša Tvojega stoji očeta, tu si preživel svoja prva leta, v ledine naše zrasel si orača!

Stoletje že se nam pogled obrača na Tebe, na slovenskega Poeta, ki Ti bila je vera v sebe vzeta, a v narod ne. Viharjev mi igrača

postali nismo; saj iz čaše Tvoje smo pili moč, smo pili vero vase, da vstali bi, trpljenje vrzeli nase.

S Teboj poti smo prehodili svoje iz temnih dni v svetlejša, lepše čase. V svobodi narod Tvoje pesmi poja.

Na Pokljuki smo imeli družabni večer, po dobro prespani noči v lepem hotelu pa smo se zbrali k zadnjemu skupnemu zborovanju, ki je bilo vsekakor osrednja točka našega izleta. Bilo nas je 103, zato smo do zadnjega kotička napolnili kavarniško dvorano. Naš predsednik, tovariš Pejovnik, je najprej pozdravil naše goste, ki smo jih bili povabili s seboj na ekskurzijo. Z enominutnim molkom smo počastili spomin nedavno umrlega tovariša Franca Petrača, ki se je za to ekskurzijo prijavil, a ga je smrt nenadoma izrgala iz naših vrst. Nato je predsednik razložil perspektive društva v novi formaciji, kar je pri članstvu izvalovalo različne komentarje. Naslednji govorniki so nas seznanili s predlogom, da se ustanovi pet manjših skupin z jedrom na večjih šolah. Vsekakor bomo to vprašanje skušali rešiti tako, da ne bo trpela naša povezava. Tu in tam bomo imeli slejkoprej skupne sestanke oziroma bomo tudi v bodoče skušali organizirati skupne poučne izlete. Zborovanje je bilo izredno živahno. Čeprav je potekalo v popolni disciplini in resnosti. Predsednik Občinske zveze sindikatov v Zal-

cu je izrekel priznanje enodušnosti mnenj zborovalcev, četudi je imel pomisleke, da bi ne prišlo do organizacijskih sprememb, kakor je večina želela.

Pred kosilom smo se povzpeli še k spomeniku 79 žrtev, ki so padle v borbi z nadmočnim sovražnikom v NOB. Leže tu v narodu prelepe zemlje, katero so s svojo krvjo zalili, na njihov skupni grob pa se ozira skalnati Triglav.

Popoldne smo obiskali še Savico, pohiteli v Drago in na pokopališče padlih žrtev v Begunjah. Zamišljeni smo se pripravljali na odhod. V mraku smo zapustili to lepoto, posvečeno s krvjo in solzami naših ljudi.

Oba dneva nam je bilo vreme naklonjeno, kakor bi nam hotelo jesensko sonce dati v svoj zlati okvir podoba raja, ki se nam je neizbrisno vtisnila v spomin.

M. R.

**DOPIŠUJTE
V »PROSVETNEGA
DELA VCA«!**

Šola v središču dogajanja

Markovec, Velika Plana, Orašje so kraji jugovzhodno od Beograda. Tamkaj se je v dneh od 26. do 30. junija mudil na obisku okrajni učiteljski pevski zbor Stane Zagar iz Kranja. Takoj na začetku naj povemo, da to ni bil zgolj vladnosten obisk ali pevska turneja — njegov namen je bil globlji: poglobljanje prijateljskih tradicionalnih vezi, ki nas vežejo z brati Srbi globoko v preteklost in so bile zlasti močno okrepjene v času NOB in skupnem boju za svobodo. — Drugi cilj našega potovanja v Srbijo je bil bil strokovnega značaja: spoznati smo hoteli bogate izkušnje naših stanovskih tovarišev šolnikov v pogledu napredovanja šolstva v skladu z geslom: šola in naša stvarnost. In res, nismo bili razočarani. Videli in slišali smo stvari in novosti, ki so vredne, da jih povemo. — Se en motiv je, ki je vzpodbujal člane pevskega zbora, da so se odločili za tako dolgo pot: prav v omenjenih krajih so prebili najhujša vojna leta številni gorenjski učitelji kot pregnanci. Zategadelj je bila odločitev za takšen obisk toliko bolj pomenljiva in koristna.

Prisrčni vzkliki: »Pozdravljeni, dragi naši gosti, drugovi Slovenci!« so nas prijetno iznenadili že na železniški postaji v Markovcu. Medsebojna izmenjava pozdravov, prisrčen stisk roke, številni šopki cvetja, ki so ga gostom Slovencem izročili pionirji iz Markovca, in tako množičen in sproščen sprejem je bila prva stopnja pri navezovanju stikov in poglobljanju nadaljnjih odnosov.

Ze pri prvem obisku v šoli v Markovcu smo spoznali, kako malo vemo o razvoju in napredku šolstva v Srbiji in o uveljavljanju šolske reforme na srbskih šolah. Šola v Markovcu je osemletna in ima 14 oddelkov ter 17 učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev. Med dvajsetimi šolami v Srbiji, ki so se v preteklem šolskem letu potegovale za naslov »vzorna, hospitacijska šola«, je skupaj s šestimi drugimi šolami v Srbiji dobila naslov »ogledna šola«. To veliko priznanje je bilo izrečeno na veliki slovesnosti letos 31. maja. Takšno imenovanje pa ni toliko ča-

sten naziv; glavni smisel take šole je predvsem deloven, eksperimentalen — to so šole, ki s svojo novo organizacijsko ureditvijo ter z uresničevanjem novega učnega načrta utirajo pot našemu šolstvu po novih reformnih stremeljenjih.

Šola v Markovcu, v večjem poljedelskem kraju s 6000 prebivalci, je urejena po vseh načelih in zahtevah sodobne šole. Skupaj s tamkajšnjo kmetijsko zadrugo, s podporo občine, okraja in s strokovno pomočjo Zavoda za napredek šolstva v republiki Srbiji si je ustvarila trdno materialno osnovo in takšno organizacijsko obliko vodenja in upravljanja, ki bo omogočila hitrejši razvoj vasi, hkrati pa bo sposobna usposabljalati mladi rod za odgovorne in težke naloge, v socialistični skupnosti. — Šola v Markovcu ima organizirano močno dijaško zadrugo. Le-ta upravlja s 3 ha in 35 ar obdelovalne zemlje, z enim hektarom gozda in s farmo različnih živali. Od aprila letos je šola s pomočjo vaščanov zgradila

na prostornem šolskem zemljišču okrog glavne zgradbe vrsto različnih objektov za živali, zgradbo za inkubatorsko postajo, prostore za šolske delavnice in letno učilnico. Vsa dela so vodili učitelji sami s pomočjo strokovnjakov, pionirske organizacije, kmetijske in dijaške zadruge in vaščanov. Na obdelovalni površini gojijo 1 ha italijanske pšenice, koruzo, zelenjavo in drugo. Kakor so zatrjevali, je že letošnji poskusni pridelek pšenice na hektar boljši od povprečnega pridelka v vasi. Zemljo obdelujejo s pomočjo kmetijske zadruge in pod skrbnim strokovnim vodstvom. Šola ima tudi poseben kabinet za proučevanje strukture zemlje.

Poleg šolskega posloppja so letos zgradili tudi večjo zgradbo, v kateri je razmeščeni kemični in fizikalni laboratorij z vso opremo in učili, šolska dvorana s kino aparaturo, kopalnice in delavnice. Oba laboratorija sta tako opremljena, da lahko kakšnih 30 učencev hkrati s profesorjem opravljata različne poskuse. — Praktični pouk in delo na šolski ekonomiji in v delavnicah: mehanični, mizarski, krojaški, šivilski in motorni se vrši izmenično v skupinah po dve uri tedensko. Vodi jo ga predmetni učitelj strokovnjaki, praktično delo pa mojstri. Šolska vrata so zmeraj odprta različnim obiskovalcem iz vasi, ki v šoli iščejo raznih nasvetov ali strokovne pomoči.

Lahko trdimo, da je takšna šola pravi vzor sodobne šole, ki krepko koraka vzporedno s časom in je povezana z življenjem. Večerna prireditve v šolski dvorani — Markovčani so jo napolnili do zadnjega kotička — se

je spremenila v pravo manifestacijo prijateljstva in bratstva med Srbi in Slovenci. Ko smo gostje iz Slovenije odšli koncert slovenskih pesmi, je zadonela z odra kar spontano, nepriljeno in iz srca še slovenska narodna pesem, ki je razgrela naše gostitelje, da so nas navdušeno stoji pozdravljali. Izročitev daril ljudem, ki so med vojno pomagali preganjanim slovenskim učiteljem, je vzbudila nekaj nepozabnih prizorov. — Na večernem sprejemu, ki so ga priredili Markovčani na čast slovenskim učiteljem-pevcem, se je prijateljstvo in bratstvo ponovno manifestiralo prav iz srca, ko je Slovenec zaplesal z bratom Srbsko kolo in ko je Srb zapel s Slovencem slovensko pesem; tedaj so se zvrstile tudi zdravice, v katerih so govorniki izpovedovali naše staro prijateljstvo, govorili o skupnem boju za svobodo in o enakih stremeljenjih, ki nas združijo in povezujejo. —

Prav tako prisrčno je bilo snidenje tudi v Veliki Plani, kjer smo si ogledali zanimivo šolsko

razstavo in zapeli pred spomenikom padlih borcev in nadalje v Orašlju, kjer smo pozdravili vaščane s slovensko pesmijo v tamkajšnji dvorani.

Nekaj podobnega kakor v Markovcu smo doživeli tudi v prostorni dvorani Orašlja. Tudi topot je slovenska pesem hitro osvojila srca poslušalcev. Prijetno presenečeni in rahlo vznemirjeni so vzradošeni gledalci prisluhnili umirjenemu slovenskemu narodnemu in umetnemu nappevu, ki se povsem razlikuje od ritmično zelo razgibane in temperamentne šumadijske narodne pesmi. Publiku je bila zares odlična in sproščena ter zelo hvalna. Te okoliščnosti pa so nedvomno vzpodbudno vplivale na nastopajoče pevce.

Naj povem še nekaj, kar nas je nedvomno vse slovenske pevce v Orašlju zelo iznenadilo. To je bil naravnost veličasten sprejem po opravljenem koncertu v dvorani. Ko smo prispeli na prostorno dvorišče, nas je tamkaj pričakala velika množica Orašljanov in nas s pesmijo pozdrav-

ljala. Zbralo se je staro in mlado. Menda je bilo tisti večer v Orašlju domača vse na nogah. Prav priročno te množičnosti in resničnega nepriljenega bratskega gostoljubja poudarjam, da je bil sprejem veličasten.

Ob koncu bi želel še povedati, da smo se s tovariši iz Markovca na posebnem zelo sproščenem razgovoru pomenili marsikaj o našem skupnem delu, o posebnosti šolskega življenja v Srbiji in pri nas, o prizadevanju pri uresničevanju reformnih stremeljenj v šolstvu, o sodelovanju šole s kulturnimi in splošnimi družbenimi življenjem v kraju ter o medsebojnem družabnem življenju prosvetnih delavcev. V teh koristnih in iskrenih razgovorih na »nižji ravni« se mi je izoblikovala osnovna misel: resnica je, da obstajajo v teh krajih nekoliko drugačne razmere, ki so pogojene z različno mentaliteto prebivalstva, drugačno socialno strukturo in kulturno dediščino — torej s splošno stopnjo razvitosti. V bistvu pa so ti pogoji, v katerih živijo in delajo naši šolski tovariši, podobni našim; stremeljenja in cilji se povsem skladajo. Vendar pa so srbski šolniki pri uresničevanju reformnih teženj in pri osvajanju novih oblik dela z učenci zelo prožni in bolj konkretni, njihovi stiki s stvarnostjo in s krajevnim okoljem pa so izredno živi. To potrjuje široka tehnična in gospodarska dejavnost šole, poudarek na družbenem upravljanju in vodenju šolske zadruge in plodovito sodelovanje s kmetijsko zadrugo ter še vrsta drugih činiteljev. — Seveda pa moram pripomniti, da takšnih šol v Srbiji še tudi ni veliko, da je šola v Markovcu ena med najboljšimi, tako imenovana ogledna šola, ali kot bi pri nas rekli »vzorna šola«. Vendar pa si moramo priznati, da je tudi že to velik uspeh.

Jože Bohinc, Bled

5. Didacta v Darmstadtu LUNA — prvi cilj človeka v vesolju

Kulturno prosvetni svet Jugoslavije je pripravil ekskurzijo prosvetnih delavcev v Darmstadt — v Zahodni Nemčiji, kjer je bil od 18. do 20. septembra t. l. evropski sejem učnih sredstev — peti po letu 1945 — pod imenom 5. Didacta.

Obiskovalci so prišli iz vseh delov sveta, med njimi tudi preko 100 iz Jugoslavije, kar je vzbudilo veliko pozornost v lokalnem časopisju.

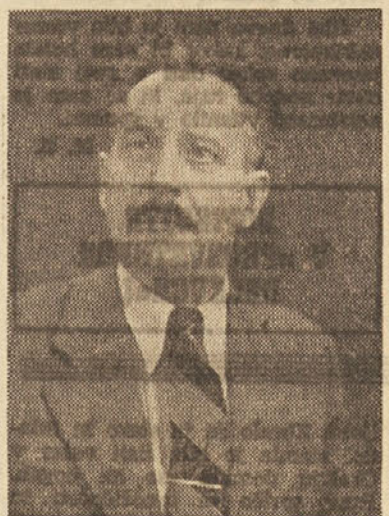
Predhodniki tega sejma so bili:

- 1951: 1. Evropski sejem učnih sredstev v Langenu,
- 1952: 2. Evropski sejem učnih sredstev v Recklinghausen-u,
- 1954: 3. Evropski sejem učnih sredstev v Ludwigsburgu,
- 1956: 4. Didacta v Bremenu.

Število razstavljalcev se raslo iz leta v leto, tako da je letos razstavljalo že 198 podjetij, med katerimi je bilo 178 iz Zahodne Nemčije, 3 iz Avstrije, 2 iz Italije, 1 iz Švice, 2 iz Francije, 5 iz Nizozemske, 2 iz Danske, 2 iz Velike Britanije in 3 iz Švedske.

DRAGO KONČNIK PETDESETLETNIK

Med mariborskimi prosvetnimi delavci je po svoji prizadevnosti in razgledanosti posebno znan tov. Drago Končnik, šolski inšpektor OLO Maribor, ki praznuje te dni svojo petdesetletnico (roj. 5. X. 1909) in hkrati tudi desetletnico nadzorniške službe v mariborskem okraju. Doma je iz delavske družine v Ljubljani, kjer je obiskoval učiteljske, nato je bil učitelj v Juršinih, šolski upravljavec pa v Cankovi in Belčinih v Prekmurju. V predaprilski Jugoslaviji je že spadal k napredni učiteljski generaciji, ki je v okviru »Polkreta« rušila po navodilih partije družbene ureditve. To je bila doba, ko so abiturienti več let čakali na službo. Pisal je v učiteljske liste in bil za članek »Učitelj Jože Počakaj« leta 1940 kaznovan z globo 160 din, honorar pa je znašal 60 din. Deloval je v naprednih društvih, zlasti v Društvu kmečkih fantov in deklet, kot učiteljski inšpektor pa je že prepeval v delavskih pevskih zborih. Nemci so

ga leta 1941 zaprli na Borl, od koder je bil izgnan. Med vojno je sodeloval z OF od 1941 do konca.

Po vojni se je takoj posvetil razvoju in napredku šolstva in učiteljske organizacije, ki ji je bil v Ljutomeru prvi predsednik. Tedaj je prijel tudi za pero in neumorno sodeluje v »Sodobni pedagogiki« s tehnimi članki o reformi šolstva, posebno o modernih metodah skupinskega pouka. Kot šolski praktik je znal svoje učiteljsvo v okraju zainteresirati za novodobno šolsko delo, povezano z družbenim razvojem, pa tudi za kulturno-prosvetno delo je znal vedno navdušiti šolnike s svojim tovariškim nastopom. Zveza Svoboda ga je odlikovala že pred leti za uspešno delo. V Mariboru-okolici je vodil tudi Ljudsko univerzo, več let pa je že odbornik republiškega in okrajnega odbora Rdečega križa, kjer posebno skrbi za Podmladek. Okraj ga šteje med svoje agilne politične delavce. Kjer koli ga srečaš, vedno je poln načrtov in skrbi za svoj »teren«, ki sega od meje daleč v Slo. gorice.

Z izredno vneto se Drago žrtvuje za našo mladino bodisi kot pedagoški svetovalec v šoli ali kot pisatelj vzgojnih člankov v raznih listih. Pri »Večeru« sodeluje že 7 let v vzgojni rubriki »7 dni«, pa tudi v »Prosvetnem delavcu« in v reviji »Otrok in družina« s tehtno besedo pomaga usmerjati našo vzgojo v čim boljše bodočnost.

Izredno priljubljen je med učitelstvom. Ob svojem jubileju se lahko s ponosom ozre na prehojeno pot. Znanci in prijatelji mu ob srečanju z Abrahamom iskreno čestitajo in želijo še mnogo uspehov in — na mnoga letal!

E. V.

Janez Tomšič

stvene dosežke na drugih področjih.

Razstavo je teoretično osvetlil seminar s številnimi didaktičnimi in metodskimi predavanji, ki je potekal vse dni od 9. ure dopoldne do 18. ure popoldne. Organizacija je bila zelo posrečeno pripravljena. Da so si lahko obiskovalci izbirali tematiko po svojih interesih in razpoložljivem času, so se predavanja ponavljala v menjajočih se časovnih terminih.

Organizatorji razstave so izdelali tudi obsežen in izčrpen katalog, da se je lahko sleherni izmed nas takoj orientiral.

Darmstadt je bilo nekdanje glavno mesto pokrajine Hessen. Po številu prebivalcev — 130.000 — je blizu Ljubljani, po nastanku pa je popolnoma novo mesto z redkimi ostanki preteklosti, ker je bilo leta 1944 dvakrat tako močno bombardirano, da je prvo leto po vojni ostalo le še 45.000 prebivalcev. Zato ni nič čudnega, da je na preostalih razvalinah polno transparentov: NIKOLI VEČ VOJNE!

Ljubljani bi to mestce lahko primerjali še po številu in vrstah šol: 34 šol s 26.000 učenci, ki jim prednjači Tehnična visoka šola s 4200 študenti. Mesto je tudi središče založniške dejavnosti in se ponaša z veliko univerzitetno knjižnico s 760.000 zvezki, ki je po naključju prestala vojni vihar.

Tempo življenja je ameriški, kakor je ameriška vsebina popevk v glasbenih avtomatih. Tuje pa imponira izredna prometna disciplina. Za ogled številnih kulturnih institucij ni bilo časa.

Nekateri izmed naših so »skočili« še v Frankfurt. To so bili optimisti, ki so odšli na razstavo najmodernejših avtomobilskih modelov. Vsi pa smo se na povratku ustavili še v milijonskem mestu München-u. Ker ima v soboto po 14. uri tudi kultura svoj počitek, je ostal obisk Pinakoteke samo želja, ki smo jo odrinili z ogledom največjega zoološkega vrta v Evropi in pa z ogledom jesenskega velesejma (Oktoberfest). Pozornost so nam vzbudile skupine 14 do 18-letnih mladencev v raznobarnih usnjenih jopičih (vsaka skupina svojo barvo). Tako smo poleg nemškega gospodarskega čudeža, ki nam je uničil naš »džeparac« do kraja, spoznali po razbrzanem vedenju tudi »Halbstarke«.

Zaključek: v Zahodni Nemčiji dobiš vse in kadar hočeš: od gumba do avtomobila. In tudi po moraš denar. Tega pa uslužbenka, ki je pospravljala mojo sobo v Darmstadtu, ni imela.

Spoznanje: na področju učnih sredstev imamo marsikaj tudi doma, na 5. Didacti pa smo dobili še vrsto novih sugestij. Klasična učna sredstva nam le deloma omogočajo izvesti šolsko reformo v izobrazbenem smislu. Pojdimo korak dalje in zberimo najprej tiste prosvetne delavce, ki se s temi sredstvi ustvarjalno ukvarjajo, in jim omogočimo, da bodo svoja dela pokazali tudi drugim. Najbolje bi nam to organiziral Zavod za učila, ki se že precej časa pripravlja.

Zdi se mi, da po velikih uspehih sovjetskih znanstvenikov z iztrebljenimi Lunin in v vesoljsko mnogo tovaršev posebno v izvenmestnih šolah ne more zadosti jasno odgovoriti na vprašanja učencev, ker jim manjka večja karta Lune. Tudi tista v Delu pomotoma ni imela opisanih »morič«, velikih Luninih pušav. Članke priložena karta naj vsaj v najskromnejši meri pomaga, da se bomo ob vedno iznova sledenčih dogajanjih pri pouku lažje razumeli in orientirali, še vedno prihajajo vprašanja, kje je prva raketa pristala na Luni? Poročilo se je glasilo, da je kraj vzhodno od Mare Serenitatis (Jasnega morja) in v bližini treh ve-

je; II = Mare Nectaris (Nektarjevo morje); III = Mare Crisium (Kriščno morje); IV = Mare Tranquillitatis (Mirno morje); V = Mare Serenitatis (Jasno morje); VI = Mare Imbrium (Deževno morje); VII = Oceanus Procellarum (Viharni ocean); VIII = mare Nubium (Oblačno morje); IX = Mare Humorum (Vlažno morje); X = Mare Frigoris (Mrzlo morje); V. posameznih morjih so imenovani tudi njegovi deli in zalivi. Najlepši zaliv najdemo na severozahodu Deževnega morja: inus Iridum (Mavrični zaliv). V sredini je Sinus medii, tik pod njim Mare Vaporum. Nekaj je posebno mračnih imen. Tam okoli gori imenovanih krater-

terjev. Posebno razbit gorski obod ima n. pr. krater Clavius pod južnim polom. Njegov premer meri nad 200 km. Stručno razbito pa je tudi njegov obod 6000 m globoko dno. V njem zlijajo številni manjši krateri in luknje. Malokateri krater ima gladko dno. Iz nekaterih mole visoke gore in imajo od globokih razpok preklano dno. Razpoke pa se tu in tam širijo še preko obodnega gorovja v sosesčino. Ker na Luni nikoli ni bilo tekoče vode, niso nikjer nastale doline, kakor jih imamo na Zemlji in ki omogočajo človeku, da more brez večjega truda prebrati daleč v gorovja in preko njih. Le v Luninih Alpah zija velika, ravna vr-

likih in zanimivo oblikovanih kraterjev Archimedes, Autolycus in Aristillus, na 60Lunine dolžine in 300 Lunine širine.

Po opisu in ogledu priložene karte boste sami lahko odkrili kraj. Karta nam kaže Lunino površje, kakor ga vidimo skozi astronomski daljnogled. Tako je sever spodaj, jug zgoraj, vzhod na desni, zahod na levi. Lunina dolžina se računa od osrednjega meridiana, ki veže njen severni in južni pol, širina pa od njenega ekvatorja proti jugu in severu.

Lunino površje ima številne površinske oblike. Najobsežnejša so morja. Več v davnih časih, ko so bili danesje še nepopolni in niso videli podrobnosti, so se zdeli za s prostimi očmi vidni temnejši deli Lune, kakor da se tam razprostirajo obsežna morja. Danes vemo, da na Luni ne more biti in ni nobene vode, torej tudi ni morja. Razprostranost pa se velike ravnine, ki so v resnici obsežne pušave. Dober daljnogled nam pokaže, da so ta morja (ime morje se je obdržalo) polna zelo majhnih kraterjev, manjših valovitih vzpetin, razpok itd. Na naši karti so morja temno barvana in z rimskimi številkami označena: I = Mare Foecunditatis (Rodovitno mor-

jeve sta Palus putredinis (Močvirje trohnohe) in Palus Nebularum (Mageno močvirje). Imamo celo Jezero smrti — Lacus Mortis na severozahodu Jasnega morja. Astrologi so nekdanj prerokovali iz teh morij.

Morja bodo najlažje prehodni teren na Luni, če tudi so verjetno pokrita z debelejšo plastjo prahu in drugega drobnega materiala. Le globoke razpoke bodo na morjih velike, težko premostljive ovire.

Beli del naše karte obsega gorovja in kraterje, žrela vulkanom podobnih oblik. Kako so nastala, zato še nimamo končne veljavne razlage. Gorovja imajo imena kakor na Zemlji, saj so jih jim dali zemljani. Najdaljše je gorovje Apennini, ki ima več gora, ki so več kot dvakrat tako visoka kakor naš Triglav. Najvišje gorovje na Luni pa je Mt. Leibnitz z enako imenovanim vrhom, ki je po nekaterih računih do 10.000 m visok. Nahaja se na južnem polu in njegovi vrhovi so od ene ali druge strani neprestano osvetljeni. Mnogo nižje gorovje se nahaja tik ob severnem polu. Ker so tudi nekateri njegovi vrhovi neprestano osvetljeni, se imenuje Gorovje večne svetlobe.

Kraterjeve je na desettisoče. Čim boljše je daljnogled, tem več jih odkriva na silno razbitem površju Lune. Nekateri imajo komaj nekoliko kilometrov premera. Drugi pa so veliki, ki daleč presegajo vse kraterje vulkanov na Zemlji. Tako meri Grimaldijev premer okoli 80 km. Ptolemaeus blizu 140 km itd. V masivnih terena bi lahko položili maione vso našo Slovenijo, ali vsak njen dober del. Krožna gorovja, ki jih obdajajo, so večinoma silno strma. Nekatera se stopničasto sprostajo v globoko dno. Nekatera so močno razgledna. Zato jim priporočamo za časa tekmovalna koncentrirana sok, po teknihi pa steklenico razredčene.

Najdragocenejši dar jesenske prirode je grozdje! Ima poleg smokve največ sladkorja, groznega sladkorja ali glukoze — do 18%. Zato daje približno dvojnako kalorij kakor mlieko. Grozdni sladkor kakor vsi sadni sladkorji sploh prehaja brez dolgih procesov preobnove naravnost v kri in zato hitro deluje na človeški organizem. Bojenski ga lahko uživajo v majhnih količinah že po treh tednih. Bolnikom pa včasih injicirajo sok, če ne morejo uživati druge hrane. Enako je koristen nosečim in doječim ženskam. Koristi tudi športnikom: pomaga jim pri tekmovalnosti, da premagajo krizo (drtanje) zmaganje, vrzotavice. Zato jim priporočamo za časa tekmovalna koncentrirana sok, po teknihi pa steklenico razredčene.

Poleg sladkorja vsebuje grozdje in z njim grozdni sok še celo vrsto rudniških snovi (kalij, kalcij, natrij, železo, mangan), vse vrste vitaminov in veliko količino grozdnih kislin. Ta pospešuje tek in gasil željo. Tek pospešuje tudi aroma. Grozdje vpliva na temeljito čiščenje ledvic in črev. Vsebuje vse za temeljito prehrano in dieto pri akutnih in kroničnih boleznih, n. pr. jeter, srca, ožilja. Pomaga pri zdravljenju žolčnika in žolčnih vodov, regulira prebavo, je med dobrimi sredstvi za odstranjevanje acidoze (težka komplikacija sladkorne) in nekaterih drugih bolezni.

Grozdje pospešuje delovanje jeter, krepi srce, obnavlja količino rudnin-

zel, ki jo je morda prebil velikanski meteorit.

Posebnost na Luni so tudi belkasta žarkovja, ki segajo iz kraterjev Tycho, Kopernicus in Kepler daleč preko Luninega površja ter so morebiti posledice nekdanjih velikih izbruhov.

Lunini kraterji imajo imena velikih učenjakov človeštva. Od Jugoslovancev sta ovekovečena Bošković in naš rojak Vega. Pripominjam, da zvezda Vega v ozvezdju Lira nima ime po našem Vegi, ampak je po-pačeno arabsko ime Al vaki — padajoči orol. Krater Vega je prav majhen in se nahaja na skrajnem robu jugozahodne poute Lune.

Na robu Lune so nekatera visoka gorovja in veliki kraterji ter robovi morij, ki segajo na od nas obrnjeni stran Lune. Od tam pa segajo k nam žarkovja, ki so popolnoma podobna Tychovim in Kopernikovim, kar vse dokazuje, da je nevidna stran Lune prav tako pokrita z morji-pušavami, kraterji in gorovji, le da so drugače razporejeni.

Pavel Kunaver

Zagreški otroci se uče plavanja

Za vse učence petih razredov zagrebških osnovnih šol je uvedeno obvezno učenje plavanja — v okviru telesne vzgoje. V pokritem bazenu »Mladosti« se bo skozi vse šolsko leto učilo umetnosti plavanja 6000 otrok zagrebških osnovnih šol in neplavalci z učiteljskega. Ugotovili so, da je med temi 6000 kar 2500 takih, ki sploh ne znajo plavati, zelo malo pa otrok, ki dobro in sigurno obvladajo plavanje.

Grozdje, grozdni sok — vir energije, zdravja

skih snovi v tkivu. Zato je zelo priporočljivo za utrjene, rekonvalescente in stare ljudi. Ker je bogato na vitaminih, ga priporočajo pri celi vrsti bolezni, kjer je potrebno dati izčrpanemu organizmu dovolj energije, da si čimprej opomore. Skrajni ni akutnega ali kroničnega obolenja, kjer bi se ne uporabljalo grozdnih sokov v tej ali oni obliki kot eden prav važnih sestavnih delov zdravljenja.

Grozdni sok — grozdje pomaga pri hujšanju, a tudi pri debeljenju. Kdor želi hujšati, naj naredi brez škoda za organizem grozdnokuro: na dan do 3 kg grozdič ali grozdnega soka. Približno v 5 obrokih. Za debelenje pa uživamo poleg druge hrane še najmanj po 200 gr pred zajtrkom na tešče in po vsakem obroku daru.

Zal, da nam stanje naših vinogradov na eni strani (pomankanje namiznega grozdiča in visoka cena), na drugi strani stara konservativna miselnost vinogradnikov, da morajo vse grozdje v kadi in je zločin zobati ga, ne nudita dovolj tega dragocenega daru.

Vendar hočemo vlic temu z vsami silami podpreti akcijo RKS in z njim vseh množičnih organizacij, da bomo ob trgatvi potrošili čim več grozdič. Tako bomo pomagali našim vinogradnikom, da bodo lažje vnovčili svoj prihodek. To bo naš doprinos k večji zdravju naše mladine, naših delovnih ljudi in tako bomo vsaj malo omilili veliko vinskih krizo.

RUDOLF HORVAT

Razmišljanja učitelja Trpotca

Ob članku »Za ali proti podaljšanju šolskega leta«

Sem čakal in čakal, ali se bo vendarle kdo oglašil, pa se še do slej nihče ni, in se močno čudim, kako da se ne. Meni pa ne da miru. Ze sama taka natura, zoper njo ne opraviš nič! Pa sem začel sam razmišljati.

Nič natura, nič temperament! Stvar je načelno važna! Mar ne velja za vse enaka pravica? Zakaj bi ravno učitelj moral biti vedno izjemal?

Tistih 40 dni me grize, ki bi jih tov. Lunačkova, — sicer pa ni važno, kdo, temveč kaj — rada dodala uzakonjenim dve sto desetim! Ali jih pečejo naše počitnice! Nevoščljivost res ni lepa lastnost. Če hočemo, sem od srca rad pripravljen, da menjam z njihovimi. Morebitne ponudbe naj pošljejo kar upravi lista pa jih bo iz prijaznosti posredovala. In se že kar vnemaj veselim, kako se bodo kisto držali, ko bodo videli, kako so grdo naselili. Prav jim bo, zakaj nam pa prej zavdajo, preden se niso prepirali, kakšna je buča od znotraj...

Ce začnemo kar pri učni obveznosti. Drži, da je povprečno po 24 ur na teden, na dan torej štiri, če nedelj nič ne računamo, ob nedeljah so samo roditeljski sestanki in zadržni zbori in kakšna prosvetna seja ali kaka druga predstava, ki moraš kot predsednik ali tajnik ali oboje hkrati biti zraven, ker brez tebe pač ne gre, in če nečes dobiti črne pike, če bi te kdaj ne bilo. To pomeni, — ker si moral sestavljati poročilo, dnevniki red, vabila itd., kar že spa-

da zraven, recimo štiri dodatne ure k onim štiriindvajsetim. Skupaj 28, bom kar sproti sešteval, da ne bo potem kakšne zmešnjave. Potem so tu priprave za pouk; to pomeni skromno po dve uri na dan, tedensko 12 ur, 28 plus 12 je 40. Potem sestavljaš vse leto razne sociograme, sociološko-miljejske, karakterološke in še kakšne, testiraš otroke, ugotavljaš IQ, — rečimo povprečno po pol ure na dan, tedensko tri, 43. Zakonitost norma je že prekoračena! Pa nismo tako uradni. Študij strokovne literature (zda v začetku reforme) in politično-pedagoški študij, pol ure tedensko je veliko premalo, pa vsaj toliko, — skupaj 46, popravljanje zvezkov pol ure na dan, 49. Kdo pa vpraša za zakonito normo, da je le vse v redu in kakor treba! Potem ti pa pes prinese ravno takrat, ko imaš že vsega dovolj, stranko, ki ti z vrhano mero natančnosti potolči vose, kar ji ravno leži na srcu, in ko ji težav zmanjka, se potem sploh rada pogovori s prijanzim in pametnim človekom se o čem drugem, — mar bi jo hotel in smel razočarati in njeni dobri veri in zaupanju?! Dober stik šole z domom, sodelovanje, študij miljenja. — Stranka pa sedi, sedi, kakor da je pognala korenine, in ti sediš poleg nje na trnju... Pa jo vrzni ven, pa ji reci, če si upaš, naj vendar že gre. Ne, ne gre, ne gre tako kakor pri zdravniku, ki odpre vrata in pravi: »Prosim, naslednji!« In tako »ordiniraš« od zjutraj od šestih pa do desetih

zvečer in vmes in doma in na cesti in kjer koli, eno uro kar lahko damo v stroškovnik, pa jih imamo 55... Pa še niso vse, kje pa! Kaj pa izvenšolske aktivnosti, pionirji in krožki, mladinski tisk, ki je tudi na naših skrbih, in propaganda za varčevanje in za varčevanje in Rdeči križ in ljudska knjižnica in šolska kuhinja in tako dalje in naprej vse do Mladih gasilcev in zadržnikov po možki liniji in vkuhanjanja stročje gasila in zelenih paradižnikov po ženski. S tem se jaz ne pečem, žena me sicer kar ganljivo vztrajno prepričuje, koliko vitaminov imajo, jaz jih vključ vsemu kar najodločneje nikdar nisem maral in jih nikdar ne bom, naj jih je, kdor hoče, jaz jih ne bom, pa konec! Na njihov račun odbijemo po eno uro na teden, vse ono drugo pa, kar sem zgoraj naštel, pa zaračunam med brati po centi, 5 ur, pa smo prišli na 60, kar je že na moč podobno izkoriščanju človeka po človeku in bi spadal že v področje Društva za varstvo živali.

Samo ne mislite, da smo s tem in zdej pri kraju! Do tu je še vse v redu! Sicer ne v najlepšem, pa vendarle. Človek zato živi, da dela, dokler more! Rad! Če bi le mogel!! Pa dostikrat ne morem, če bi še tako rad!!! Stanujem namreč v šoli in kadar sem v razredu, še vse gre, ampak potem, ko pridem domov! Potem je zasedla razred nad menoj druga posada otrok, in potem je odvisno samo od vremena, ali mi cepetajo nad glavo ali

pa kriče pod oknom. Sem prav radoveden, koliko mi bodo po novem »ekonomskem« obračunu ocenili tako stanovanje! Če bo šlo kolikaj po pravici, bom moral dobiti še nekaj »ven«. — Tako ves ljubi dan do petih, pol šestih zvečer, vedno se bojim, da zdajle pa bo, kar bo, in trepetam... Vsak odmor je zame samo vsakokrat začasno odložen umor ali pa v zadnjem hipu prepreden samomor... Ali velja mentalna higiena tudi za učitelja ali ne velja? That is the great question! Če do slej se nihče ni začel tega prečnega vprašanja, mar ga zato nič? Bogme, da bi ga bilo treba že enkrat načeti! Svetujte mi, ljubčki moji, koliko ur naj napišem na ta račun? Opozarjam pa, da so to brezpogojno in na vsak način nadure s 50 % pribitki!

Tudi je dr. Lunačkova v svoji vneni za preobložene matere prezrla, da je tudi med učiteljicami kar precej mater z otroki, ki so prav tako potrebne razbremenitve in odhiti; kam pa naj te pošlje svoje otroke, če bi se jim podaljšalo šolsko leto za 40 dni? Na sosednjo šolo?

In zdej vso šalo na stran: Ob tako debelem in danes nerazumljivem nerazumevanju, — mislim vsaj, da je samo nerazumevanje, — se močno bojim, da bo učiteljski poklic postal še manj priljubljen, kot je že zdaj.

Brez ljudi pa tudi šolske reforme ne bo in ne ničesar, kar si od nje ometamo.

Bratko Velika puntarija

Kreft: Dramska kronika iz leta 1573 v petih dejanjih — »Mladinska knjiga« za 40-letnico KPJ

B. Krefta »Velika puntarija« je dramska kronika o dveh revolucijah, ki ju je bojeval naš narod: najprej opisuje kmečki upor v 16. stoletju in napoveduje nov »veliki punt«, ki se je dopolnil v NOB. Te dvojnosti, ki pa vendar prida le o enem, o upornem duhu slovenskega ljudstva, so se zavedali že prvi cenzorji tega dela. Tako je mogla »Velika puntarija« v stari Jugoslaviji zaživeti le na odru provincialnega gledališča Šele po osvoboditvi je doživela uprizoritev v Ljubljani, takrat, ko je zgodovina že potrdila pisateljevo napoved. Založba MK je ob štirideseti obletnici KPJ uvrstila v program svoje knjižnice »Kondor« to Kreftovo delo, ki sega desetkrat dlje v zgodovino slovenskega revolucionarnega gibanja, v obdobje pred domala štiri sto leti.

»Velika puntarija« pripoveduje o Gubčevem uporu leta 1573. Vendar to delo ni tragedija o »kmečkem kralju«, o njegovi junaški borbi in junaški smrti, kajti kakor v zgodovini, tako tudi v Kreftovi mojstrovini ne ustvarjajo zgodovine posamezniki, ampak množice. Kreftovi odlični liki žive po istih zakonih so-

ciološkega razvoja kakor ljudje v resnični družbi. In to je največja idejna moč tega dela.

Idejni zrelosti pa se je pridružila še vzorna umetniška iz-

vedba. »Pisatelj Celjskih grofov in Malomeščanov je tu prekosil samega sebe,« pravi nekje Josip Vidmar. »V Kreftu je velika osredotočna sila, s katero obvlada problem zgodovinske drame prav tako osredotočeno v obliki, kakor širokopotežno v duhov-

nem,« je zapisal neki tuji kritik. Temu ni mnogo dodajati! Treba se je prepustiti Kreftovemu delu!

Sandi Sitar

ČASOPIS za tehnični pouk

Z uvedbo tehničnega pouka kot posebnega učnovskega področja v osnovno šolo se v mnogih menja vsebina šolskega dela. Ne gre za uvedbo nekega dodatnega področja, ki je bilo doslej pri pouku zanemarljivo, marveč za celostno preoblikovanje. Tehnični pouk povezuje šolo s sodobnim življenjem, s delom ljudi in proizvajanjem dobrin, s tehničnim in gospodarskim napredkom naših, v šolskem delu omogoča nove učne metode in oblike. Glede na materialne pogoje je tehnični pouk zahteven učni predmet. Vsi vemo, da ni mogoče postaviti in popolnoma opremiti šolske delavnice pri vseh šolah, nasploh, da bo usposabljanje učnega kadra za tehnični pouk zahtevalo precej časa, da niso najlažji in ne najzgodnje čisto didaktični problemi, ki izstopajo

Da bi pomagal pri reševanju teh in še drugih vprašanj, po Cent. Beogradu, Bulevar Revolucije 44/I. Beogradu, ul. Revolucionarje 44/I. začel izdajati na pobudo in s sodelovanjem Zvez. zavoda za proučevanje Zveznega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj časopis »Tehnično vaspitanje u školi«. Letnik 1958 bo imel sicer samo eno številko, ki bo izšla pred novim letom. Od 1. januarja 1960 dalje bo list izhajal predvidoma kot mesečnik. Namenjen bo učiteljem tehničnega pouka v osnovni šoli in gimnazijah. Namenjen bo vsem šolam v državi, tiskani v latinici. Prispevke slovenskih in makedonskih strokovnjakov, ki prinašajo iz srbohrvatskem predvoda.

»Tehnično vaspitanje u školi« bo predvsem list šolske prakse. Poleg krajših člankov o splošni problematiki tehnične vzgoje in pouka bo prinašal prispevke o šolskem delu pri tem predmetu. »Vidljivega seveda tudi probleme izvenšolskega delovanja učencev, učiteljev po posredovalni gradivo za spoznavanje tehnike in njenih aplikacij v vseh vejah gospodarstva dejavnosti. Informiral bo o dosežkih sodobne tehnike, seznanjal z vprašanji tehnične kulture pri nas in v svetu, poročal sproti o tisku s tehničnega področja.

Izdajatelj vseh k. narodnih vsebino šole in gimnazij v državi in k. sodelovanju vse učitelje, ki poznajo učno in vzgojno problematiko tega predmeta.

S.

ZGODOVINA izpod peresa nezgodovinarja

KULTURNI GLOBUS

Kar čudno se sliši, da doslej nismo imeli priložnosti brati v dnevnem ali periodičnem tisku recenzijo o obsežnem in zanimivem delu, ki ga je izdala Mladinska knjiga. Gre za »Utrinke iz svetovne zgodovine« Jawaharlala Nehruja.

Nehru nam je poznan kot političar in socialni delavec, kot voditelj indijskih narodov in pobornik miru, manj pa kot pisec. Vendar smo že imeli priložnost, da ga spoznamo kot zanimivega pisca, ko smo pred leti dobili v slovenskem prevodu »Odkritje Indije«. To delo je na mah zaslovelo po svetu, zlasti, ker je knjiga izšla nekako tedaj, ko je Indija dobila samostojnost.

Zdaj sta pred nami dve začetni knjigi, ki jih je prevedla Mira Miheličeva. Obseg Nehrujevih »Utrinkov iz svetovne zgodovine« tembolj vzbuja spoštovanje, ko se domislamo, da tega dela ni pisal nekdo, ki se poklicno ukvarja z zgodovino, ampak politični zapornik. Angleži so Nehruja večkrat zapirali in tako je delo nastalo v dolgoletnih zapirah. Ločen od družine, brez zgodovinskih pripomočkov je Nehru pisal pisma svoji družini, hčerki, hoteč ji vsaj na ta način nuditi nekaj duhovnega in ji pomagati pri izbrazbi in vzgoji. Ta pisma so »Utrinki iz svetovne zgodovine«. Sam je skromno dejal, da je to le bežen poizkus, da bi se približal zgodovini in se iz nje nekaj naučil, pri hčerki pa je hotel vzbuditi željo, da bi segla po zgodovinskih znanstvenih delih. Zgodovina je zajel široko, predvsem Evropo in Azijo, toda ne le z gledišča zgodovinarja, ampak tudi človeka, ki je doživljal dolgotrajna socialna in narodnostna zatiranja in je tudi sam aktivno posegel v borbo za indijsko neodvisnost. Od tod močna humanistična poteza in socialna miselnost.

Nehru prične z razmišljanjem o razvojni poti zgodovine ter pride do zaključka leta 1931, ko je bila Indija močno zatirana kolonija, — da je osvoboditev

Indije velika stvar, a le del velikega človeškega boja zoper bedo in trpljenje. Že uvodni akord nam da vedeti, da je pisec širok v svojih idejah in pogledih na zgodovino in življenje. Nato kronološko opisuje zgodovinska dogajanja od najstarejših izročil starih civilizacij — Egipt, Perzija, Indija — pa do dogodkov pred izbruhom II. svetovne vojne. Čeprav šteje obe knjigi preko 1000 strani, se nam ob zanimivem pripovedovanju zazdi, da bi lahko zgodovinski dogodki dobili več prostora — zlasti, ko avtor spregovori o azijski zgodovini, ki jo v Evropi skoraj ne poznamo. Mimogrede se nam utrne misel, da bodo morali naši učbeniki za zgodovino kmalu sprejeti tudi poglavja iz azijske pa tudi afriške zgodovine, da bo pojmovanje zgodovinskih pojavov jasnejše in popolnejše. Za bralce bodo posebno privlačna pisma, kjer Nehru odkriva zgodovino Indije, Kitajske, Japonske in večkrat primerja družbeno ureditev in dosežke med Evropo in Azijo. Zal ni mogoče navesti v kratkem informativnem sestavku vsaj nekatera zanimiva mesta v knjigi. Nehrujev svetovni nazor je dialektični materializem, zelo blizu je marksizmu, do obojega pa ima svoj osebni odnos. V nekaterih poglavjih si bo moral bralec ustvariti svoj odnos do opisanih zgodovinskih pojavov, to pa je tudi želja pisca knjige.

Nehru je večkrat posvetil uvodni del pisma svoji hčerki, toda osebne zadeve prav nič ne motijo obravnave zgodovinske snovi. Nasprotno. Pišečev »esejistični« način podajanja preveča nekaj toplega, prepletanje preteklosti in sedanjosti ima svojevrstno mikavnost, prepletanje osebnega in neosebnega je v ravnotežju in razodeva močno, kritično osebnost. Knjiga ima številne kvalitete umetniške reprodukcije, ki so tudi tehnično zelo dobro uspele. Menim, da bi »Utrinki iz svetovne zgodovine« zaslužili obsežnejšo analizo, ne samo informativni prikaz.

I. G.

KNJIGE ZA MLADINO

Mladinska knjiga nam je ponudila kopico knjig za mladino šolske dobe. Med njimi je tudi »Povest o plemenu«, ki jo je napisal Rodoljub Colaković. Čeprav po navadi mladina šolskih let ne posega posebno rada po memoarski literaturi, bo Blijedičeva tekoče pisana »Povest o Huskih« hitro našla pot med mlade bralce.

Za otroke, ki radi posegajo po pravljicah, je Mladinska knjiga pripravila izbor lužiško-srbskih pravljic pod naslovom »Ležala ladja«. Lužiški Srbi so danes majhen ostanek nekdanjih Poljskih Slovanov, ki pa se ohranili svojemu izročilu. Prevajalec Viktor Smolej je izbral iz različnih virov lepo število pravljic, prav ta izbor pa je sploh prvi prevod iz lužiške srbsčine pri nas. Glede vsebinske plasti pravljice lahko povemo tisto, kar velja za pretežno večino ustnega narodnega izročila: po motivu in stilu so si vse pravljice sorodne, vseh jih delo podobno, najsi bodo lužiško-srbske ali katere druge narodnosti. Knjiga prinaša originalne ilustracije lužiško-srbskega slikarja in pisatelja Mercina Nowaka. Lesorezje Nowaka se odlikuje po tem, da se je umetnik naslonil na tradicijo in je s pripovedno poetičnim tonom lesorezov uspešno dopolnil besedilo.

Drugače narave je druga knjiga, ki vsebuje eno samo, toda daljšo pripovedko. To je »Carovnik iz Ozas izpod peresa Lymanja Franka Baum«. V spominu se nam je bolj ohranil istoimenski film — nekateri se ga bodo spomnili še izpred vojnih dni — kot pa knjiga, čeprav je knjiga dosti starejša kot film. Lyman F. Baum je »Carovnikom iz Ozas« tako zaslovel, da je moral napisati še nadaljevanja. Ta pripovedka je bila prevedena v razne jezike. Zakaj se je povsed tako priljubila, nam je morda težje razložiti kot na primer povest o Hoffmannu. Pri Baumu ne najdemo grozljivosti in neprijetnih dogodkov, to se vsakdanja stvarnost prepleta s fantazijo, toda tako, da fantazija ustreza današnjemu otroku, ki je zgolj vpleten v svet tehnike. Prepletanje realnosti in fantazije je avtor mojstrsko izpeljal, poudarek pa je dal želji po stvarnem svetu. Torej primer moderne pripovedne zgodbe. Osebe kot Strahilo, Kostin in Lev so neke simbole, pojmi kot psihološki prizadezi značaji, toda to je

so komunisti notranje osvojili, preobrazili in jo pripeljali na pozicijo NOB. Predgovor Blijedičevi knjigi je napisal Rodoljub Colaković. Čeprav po navadi mladina šolskih let ne posega posebno rada po memoarski literaturi, bo Blijedičeva tekoče pisana »Povest o Huskih« hitro našla pot med mlade bralce.

Za otroke, ki radi posegajo po pravljicah, je Mladinska knjiga pripravila izbor lužiško-srbskih pravljic pod naslovom »Ležala ladja«. Lužiški Srbi so danes majhen ostanek nekdanjih Poljskih Slovanov, ki pa se ohranili svojemu izročilu. Prevajalec Viktor Smolej je izbral iz različnih virov lepo število pravljic, prav ta izbor pa je sploh prvi prevod iz lužiške srbsčine pri nas. Glede vsebinske plasti pravljice lahko povemo tisto, kar velja za pretežno večino ustnega narodnega izročila: po motivu in stilu so si vse pravljice sorodne, vseh jih delo podobno, najsi bodo lužiško-srbske ali katere druge narodnosti. Knjiga prinaša originalne ilustracije lužiško-srbskega slikarja in pisatelja Mercina Nowaka. Lesorezje Nowaka se odlikuje po tem, da se je umetnik naslonil na tradicijo in je s pripovedno poetičnim tonom lesorezov uspešno dopolnil besedilo.

Drugače narave je druga knjiga, ki vsebuje eno samo, toda daljšo pripovedko. To je »Carovnik iz Ozas izpod peresa Lymanja Franka Baum«. V spominu se nam je bolj ohranil istoimenski film — nekateri se ga bodo spomnili še izpred vojnih dni — kot pa knjiga, čeprav je knjiga dosti starejša kot film. Lyman F. Baum je »Carovnikom iz Ozas« tako zaslovel, da je moral napisati še nadaljevanja. Ta pripovedka je bila prevedena v razne jezike. Zakaj se je povsed tako priljubila, nam je morda težje razložiti kot na primer povest o Hoffmannu. Pri Baumu ne najdemo grozljivosti in neprijetnih dogodkov, to se vsakdanja stvarnost prepleta s fantazijo, toda tako, da fantazija ustreza današnjemu otroku, ki je zgolj vpleten v svet tehnike. Prepletanje realnosti in fantazije je avtor mojstrsko izpeljal, poudarek pa je dal želji po stvarnem svetu. Torej primer moderne pripovedne zgodbe. Osebe kot Strahilo, Kostin in Lev so neke simbole, pojmi kot psihološki prizadezi značaji, toda to je

le mimobežna reminiscenca, ki jo ob tekoči pripovedi in vedrem humorju bralec hitro pozabi. Ilustracije je izdelal Maksim Sedec. Ilustratorju so tokrat ilustracije zadovoljivo uspele, torej vendarle čisto drugače kot pri Andersenovih »Pravljicah«, kjer je bila neskladnost med besedilom in sliko že kar kričala. Za lep prevod je oskrbel Janko Moder.

Knjiga Ludwiga Renna »Zamorček Nobe« je namenjena malo zahtevnejšim mladim bralcem, zlasti tistim, ki jih privlačuje tuje dežele. Črni kontinent je prizorišče, kjer je avtor izpeljal zanimivo zgodbo o dečku Nobiju in njegovih doživljajih. Avtor je napisal knjigo v lagodnem pripovednem slogu, vesnisko pa je bogata etičnih momentov. Knjigo je prevedla Mira Zupančeva, zunanjo opremo je okusno izdelal Franc Slank, ilustriral jo je Hans Baltzer.

I. G.

F. Werfel: Štirideset dni na Muza Daghu

Davna zgodovina? V letih prve svetovne vojne se dogaja dejanje te knjige. Dogodke tega časa nam je rahlo prekinil čas z dogajanjem novejših dobe: to je druga svetovna vojna s svojimi strahotami, tu so fantastični dosežki sodobne tehnike in drugih znanosti, ki spreminjajo svet iz dneva v dan... Eno pa, kakor kaže, se ni izpremenilo: človek, ki hoče v svoji omenosti s silo uveljaviti svojo voljo nad življenje drugih ljudi in celih narodov.

Dogajanje, ki ga opisuje avstrijski (židovski) pisatelj Franz Werfel v romanu »40 dni na Mu-

Zagrebska opera v Parizu. Zagrebška opera je sprejela vabilo Gledališča narodov in je v prihodnji sezoni nastopila v Parizu. Vsekakor je to lepo priznanje zagrebškemu umetnikom, ki so že v pretekli sezoni navdušili parisko občinstvo. Za gostovanje v Gledališču narodov so odobrili opere Prokofjeva »Poroka v samostanu«, Čajkovskega »Pikovka damo«, tretje delo bo iz domače ustvarjalnosti.

Polemika okoli nove Sartrove drame. Ekstencialistični književnik Jean Paul Sartre se je po štiriletnem molku znova oglašal v javnosti. V enem izmed parških gledališč so uprizorili njegovo dramo »Zapornik iz Alžirne«. To delo je izšlo v precej polemike med kritiki, parške recenzije poudarjajo niso naklonjene novi Sartrovi drami; med drugimi je tedenski list »Arts« zavzel ostro in docela odklonilno stališče do ustvarjalnosti J. P. Sartre. Sedaj pripravljajo pisatelj študijo o Tintoretu.

Umrila je Vanda Landovska. V ZDA, v Lackevilu je umrla svetovno znana umetnica na orgle Vanda Landovska. Osemdesetletna umetnica je po rodu Poljakinja in je s 14 leti končala kvartetski koncert, potem pa potovala po svetu in koncentrirala. Zlasti blizu sta ji bili klasični J. S. Bach in Mozart. Na začetku tega stoletja so izvajali klasične sentimentalne način, nekako tako kot na pr. Bach-Liszt. Landovska pa ima zaslug, da je s svojimi interpretacijami podala Bacha in ostale klasike v njihovi lepoti in brez romantike. De Falla je napisal nalašč zanjo koncert za orgle.

Naša filma v Grčijo. V okviru kulturnih izmenjav z Grčijo so naša filmska podjetja prodala Grčiji dva umetniška filma, ki so jih najprej svetovno predvajali v Atenah. Grški časopisi je »Cevetljike na asfaltu« in »V soboto zvečer« ugodno ocenila, zlasti lepo priznanje je dobil film »V soboto zvečer«. Nekateri od kritikov omenjajo ugoden vpliv neorealizma, pripriljivo igrjo in zanesljivo režijo.

John Ford pripravljajo nov film. Priznani režiser umetniških filmov, John Ford, (»Pošta na kopju«, »Mimi (človek)«) bo prevzel režijo westerna »Kapitan Buffalo«. Ford je poznan med filmarji svetovno kot eden najboljših interpretov umetniških polnih filmov z Divjega zapada. Njegovi filmi se odlikujejo po resnosti in so daleč od šablonskih westernov s ceneno vsebino. Novi film J. Forda bo obravnaval življenje legendarnega ameriškega junaka Buffalo Billa.

Posvetovanje o temi »Knjiga in bralec«. Ob koncu knjižnega sejma v Beogradu bodo posvetovanje o temi »Knjiga in bralec«. Posvetovanje je predvideno za 5. november, udeležili pa se ga bodo člani Kulturno prosvetnega sveta Jugoslavije, predstavnikov bibliotekarskih društev, sindikatov in drugih organizacij. Pripravljalni odbor se je že sestel in smatra, da bi bilo potrebno poudariti pomen knjige pri izobraževanju.

Ruski prevod Tagorejevega indijskega pisatelja Rabindranatha Tagoreja. Tagore je edini predstavnik azijskega kontinenta, ki je za svojo književno delo prejel Nobelovo nagrado. Ruski prevod Tagorejevo izjelo v počinstev 40-letnice pisateljeve smrti. Njegova dela bo prevedel eden najboljših ruskih prevajalcev Boris Pasternak.

Teden Bertholda Brechta. Sredi novembra bodo v Beogradu posvetili teden dni nemškemu dramatik Bertholdu Brechtu. Vsa gledališča v Beogradu bodo igrala njegove drame, kinoteke bo predvajale filme, na Kolarčevi univerzi pa bodo ustrezna predavanja.

Za pridne roke

Mladinska knjiga je v zbirki Igra in delo natisnila brošuro Janka Korena, kjer avtor daje napotke pionirskemu rodu, kako izdelati kompas. »Kompas« — tako se imenuje poučna brošura — je namenjena zlasti počinstevom, ki so jav zemeljskega magnetizma, ki so ga poznali pred nami že Kitajci. Praktični napotki so dovolj nazorni za pridne roke, sredstva dovolj enostavna in priročna, da si lahko izdelava kompasa vsakdo. Avtor je mislil tudi na planince in tabornike ter za njih podal primeren načrt kompasa. Brošuro je opremila Mira Rojčeva, ilustracije pa je izdelal avtor sam.

Prirjene narodne pravljice

Ljotze Zupanec je izbral pod naslovom »Priljene narodne pravljice« izbrano izbirko narodnih pravljic iz njih po svoje oblikoval. Narodno izročilo je nabiral po Savinjski dolini. Tu ne gre za znanstveni zapis ljudske motivike v prozi — delo je pač namenjeno najmlajšemu rodu — kot za proste predelave narodnih pravljic. Avtorju gre pohvala, da je ohranil pripravo preprosto, tekočo in da je izbral najboljše pravljice. Knjigo je natisnila Mladinska knjiga, ilustriral pa jo je Jože Čuhar. Slikarjeve ilustracije so poine po vsebini ter skladno dopolnile besedilo.

Novi učbeniki

Završnik Rudi, Zabkar Jože: Se želim za četrti razred osnovnih šol. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Učbenik je prijetno ilustriral Drago Mehara. (Cena 120 din).

Kus vilko: Poslovno spise za nižje strokovne šole, 2. razprava. Ljubljana, Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.

Grad Anton: Francoska vladna. Cetrti stopnja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. (Cena 240 din).

Grad Anton: Učbenik španskega jezika. (Zbirka učbenikov tujih jezikov). Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.

Jerovšek Janez: Pregled zgodovine filozofije. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Prepotrebna knjiga je izšla v knjižnici priročnikov za učitelje in profesorje.

Ahlin France, Jeran Fran: Analitična geometrija v ravnini. Za srednje šole. Po učbeniku Ahlin-Jeran-Salovje. Analitična geometrija za srednje šole. DZS Ljubljana 1952. Predelal France Ahlin, Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. (Cena 200 din).

Grad Anton: Angleška vladna. Cetrti stopnja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. (Cena 240 din).

Profesorji, predmetni učitelji, učitelji!

Pravkar je izšlo — v najnovejši redakciji — monumentalno delo s področja psihologije

ROBERTA VUDVORTA

Eksperimentalna psihologija

V polplatno vezana z zlato obrezo (784 strani) stane 1550 dinarjev.

Ce hočete s tem pomembnim delom obogatiti svojo lastno ali pa šolsko knjižnico, pošljite pravočasno naročila na naslov

»NAUČNA KNJIGA«

BEograd, Knez Mihajlova 40, p. fah. 690

Mladinska knjiga v Ljubljani

TOMŠIČEVA 2

V mesecu oktobru bodo izšle naslednje knjige:

46. knjiga ČEBELICE: J. in W. Grimm: RDEČA KAPICA, broš. 60, kart. 180 din
47. knjiga ČEBELICE: Franček Mirtič: V OBROČU, broš. 60, kart. 160 din
59. knjiga SINJEJA GALEBA: Jan Larri: NENAVADNE DOGODIVŠČINE KARIKA IN VALJE, I. knjiga, broš. 150, ppl. 300 din
29. knjiga KONDORJA: Bratko Kreft: VELIKA PUNTA-RIJA, broš. 150, ppl. 360 din
2. knjiga ZLATE PTICE: PANCATANTRA, ppl. 700 din
- Zbirka IGRA IN DELO: Ivan Krečič: HERBARIJ, broš. 70 din

Opozarjamo na knjigo o cestnem prometu Nevidne pasti, ki jo je napisal Drago Suhi in ki je namenjena mladini. Primerna je za šolski pouk

IZ ŽIVLJENJA SINDIKALNIH PODRUŽNIC

VZPODBUDNO ZBOROVANJE Učiteljevo delo mora biti povezano z gospodarskim in političnim življenjem okolice

V MURSKI SOBOTI

3. t. m. je bil v Soboti redni letni občni zbor Društva učiteljev in profesorjev soboške občine. Na tem občinjskem zboru so se pridružili DUP še učitelji in profesorji strokovnih in uslužbenih muzeja, študijske in mestne knjižnice ter vzgojitelji. Tako bodo imeli vsi prosvetni delavci posej eno samo sindikalno organizacijo.

Občni zbor je začel dosednji predsednik DUP ravnatelj Glasbene šole v Soboti Fr. Hajšek, ki je na začetku zborovanja pozdravil navzoče goste: sekretarja OKZK Rosa Janca, tajnika OKZK ZK Franca Sonaja, tajnika Sveta za šolstvo in prosveto OLO K. Barbariča in zastopnika OLO M. Stuba. DUP je bilo v minulem poslovnem letu - po združitvi prej ločenih društev učiteljev in profesorjev in po vključitvi bivšega cankovskega, graškega in marjanskega društva - dokaj delavno. Organiziralo je 3 zborovanja za vse svoje članstvo. Na teh zborovanjih so predavali Franc Pedlšek, pedagogični svetnik Gustav Slit in ravnatelj učiteljskega šola Lj. Liska. O področjih in prosvetno političnih temah v zvezi z razvojem našega šolstva. Društvo je bila zaupana organizacija prvega dne prosvetnih delavcev Pomurja, ki je bil prirejen v počastitev 40-letnice KP in SKOJ. Poleg uspeha zborovanja na katerem je govoril predsednik republiškega sveta za šolstvo Vlado Majhen, je bil ta dan odkrit spomenik v NOB padlim prosvetnim delavcem, ki so kdaj službovali v Pomurju. V spomin na tvariše, katerih imena so vklesana v spomenik, je društvo ob tej priložnosti izdalo brošuro Padlim tovarišem. Na dan prosvetnih delavcev je DUP organiziralo v Soboti razne razstave v zvezi s šolskim življenjem Pomurja.

Razprava po poročilih je pokazala, da ne kaže opustiti obsevnih zborovanj vsakega članstva, saj s takimi zborovanji najustrenejša možnost za obravnavanje zadev, ki zanimajo vse prosvetne delavce; sprejet pa je bil tudi predlog za delo po skupinah in strokovnih aktivih. Skupine bi se v glavnem sestajale na sedežih osemlet.

Občni zbor je izvolil nov 15-članski odbor, v katerem so zastopane vse predvidene skupine. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Franc Hajšek, za tajnika prof. Iva Seliskar, za blagajnika Vera Pajter, za drugega tajnika pa prof. Romana Jazbec.

V drugem delu zborovanja sta predavala tovariša Lj. Liska in Ros Jan: prvi o pomenu nedavno sprejetega zakona o osnovni šoli, drugi o nekaterih perečih vprašanjih v zvezi z delom učiteljskega na vasi. Z omenjenim zakonom, je dejal tov. Lj. Liska, je osnovna šola dobila vsebino, ustrezno našim današnjim in nastajajočim družbenim potrebam, ter mesto v socialistični družbi, ki ji kot edini obvezni šoli pripada. Osnovna šola postaja s tem zakonom skrb vsake družbe; za skladu z gospodarskimi možnostmi bodo sredstva za gradnjo in opremo šol nedvomno vse večja. Zakon daje vrsto dragocenih pedagoških in prosvetno političnih pobud, ki bodo realizirane napravile šolo za resnično socialistično prosvetno ustanovo. Prizadevanje v smislu šolske reforme in povečani skrb za napredek šolstva se pridružuje zadnji dve leti tudi Pomurju. Ustanovljenih je bilo več novih šol: dveletna gospodinjstva šola v Ljutomeru, dveletni kmetijski šoli v Podgradu in Rakičanu, srednja kmetijska šola v Rakičanu in učiteljske v Soboti. Te šole so bile ustanovljene zaradi velikega pomanjkanja kmetijskih strokovnjakov in učiteljev in je prebivalstvo pokazalo zanje dosti več zanimanja, kakor smo pričakovali. Lahko se reče, da v Prekmurju neha biti perspektiva za mlade ljudi, da se lahko dokopajo do boljšega življenja in položaja v družbi predvsem z uspešnim šolanjem.

Naval na novo ustanovljene šole je bil tolikšen, da niso mogle sprejeti vseh prijavitelcev, čeprav se število vpisanih v gimnazij in ekonomsko šolo ni prav nič zmanjšalo. Skrb ljudske oblasti se kaže tudi v skrbi za šolski prostor. Lani je bila zgrajena osnovna šola v Bakovcih, ta mesec bo končan paviljon za kmetijsko šolo v Rakičanu, v kratkem bodo začeli graditi stransko krilo k soboški gimnaziji za potrebe učiteljske in osnovne šole I, v pripravi je gradnja šol v Bogonji, Kuzmi in Pertoči. Še večja potreba kakor po ustreznih prostorih je po dobrih prosvetnih delavcih. Razvoj šolstva terja od učiteljev in profesorjev, da se nenehno strokovno in politično izpopolnjujejo; zato bo tudi poslej naloga sindikata prosvetnih delavcev, še v večji meri kot doslej, vzpodbujati in organizirati strokovno in ideološko izpopolnjevanje članstva. Tovariš Ros Jan je v svojem govoru izrazil željo, naj se šola čim bolj približa življenju, se pravi - na kmetih prizadevanjem za socializacijo kmetijstva. V ta namen bi marsikaj lahko storila že osnovna šola. Še uspešneje pa bi lahko nadaljevale vzgojo socialističnih kmetijskih proizvajalcev kmetijsko gospodarske in gospodinjstvske šole, ki so prejšnja leta, zlasti v ljutomerskem okraju, že dobro delale.

Ob velikem pomanjkanju učitelstva in sploh je neumestno, če učitelje ponekod zaposlujejo z raznimi organizacijskimi nalogami, tako da se ne utegnejo ideološko izpopolnjevati in vzgajati okoli v naprednem duhu, kar naj bo njihova glavna naloga, še zlasti na vasi, kjer so ponekod edini izobraženci.

Velik naval na šole kaže, da bo treba najti še sredstev in ljudstva.

Konferenca ravnateljev šol v novomeški občini

Svet za šolstvo občinskega ljudskega odbora Novo mesto je sklical 24. septembra konferenco vseh upraviteljev šol, zato, da bi obravnavali z njimi ob pričetku šolskega leta nekatere pereče probleme, ki jih bo mogoče rešiti le s skupnimi napori in če bo sodelovanje stalno in čim tesnejše.

Tovariš Lojze Hlede, član Sveta

Te dni izide 4. številka Biltena Zveznega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj. PROSVETNA DOKUMENTACIJA. Bilten prinaša informacije s področja šolstva in prosvete doma in v svetu, redno bibliografski pregled najnovejših domačih pedagoških knjig in člankov ter ocene knjig in člankov iz domače in tuje pedagoške literature.

4. številka Biltena vsebuje še kot dodatek bibliografijo knjig in člankov o izpitih in ocenjevanju v splošno izobraževalnih šolah.

»Prosvetna dokumentacija« izhaja šestkrat na leto. Ureja jo uredniški odbor - odgovorni urednik Jožica Levi. Naslov uredništva: Beograd, Draže Pavlovića 15, P. fah 246.

Letna naročnina znaša 1000 din.

Opozarjamo sindikalne podružnice, naj ne pozabijo, da je bil sklep Republiškega odbora, da bodo občni zbori do začetka novembra zaključeni!

IZ DOMŽAL

V dneh 25. in 26. septembra t. l. je društvo učiteljev in profesorjev občine Domžale priredilo za svoje članstvo lepo uspešno sindikalni izlet v našo prelepo Soško dolino. Ob tej priložnosti smo obiskali vse najvažnejše kraje. Skozi Postojno in Ajdovščino nas je peljala pot v Novo Gorico. Tu smo si ogledali tudi grad Kostanjevico in grobnico zadnjih Bourboncev. Od tu so nas avtobusi odpeljali ob zeleno modri Soči vedno višje in višje. Obiskali smo Goriško Brdo. Ustavili smo se v Dobravi, kjer smo si ogledali veliko in lepo urejeno vinski klet. Nazaj grede pa smo obiskali tudi vas Biljane, kjer smo si pošteno privoščili dobrega in sladkega grozdja. Nato smo si ogledali tudi hidroelektrarno v Doblarjih. Na poti proti Kobaridu smo se povzpeli do izvira Soče. In že smo hiteli proti Kobaridu in Bovecu.

Vsi ti kraji so nas prevzeli radi prelepih turističnih razgledov in prirodnih lepot. Sedaj smo zares občutili, kako prav je imel Gregorčič, ko je tako pristransko opoval v svojih pesmih svoj rodni kraj. Pozno v mraku smo šele

dospeli v Trento. Lepo smo bili sprejeti od domačinov. Takoj smo se počutili med njimi kot doma.

Drugi dan smo imeli svoj občni zbor v trentarski osnovni šoli, kjer nas je prav lepo in gostoljubno sprejela tamošnja tovarišica upraviteljica. Dobro razpoloženi zborovalci so se živahno udeleževali diskusije o vseh najvažnejših šolskih problemih, in prvi vrsti novega zakona o osnovnih šolah. Obširno poročilo je podal predsednik društva tov. Lojze Trček. V svojem poročilu se je dotaknil gospodarsko-tehničnega pouka na naših šolah, za katerega se nimamo dovolj strokovno usposobljenega kadra. Težak problem je tudi poučevanje tujega jezika na osnovnih šolah, za kar nam sicer ne manjka strokovnih moči, pač pa bi bilo treba tem močim pedagoškega znanja. Omenil je tudi pomemben vpliv okolja na šolo in obratno. Treba bo večje koordinacije dela med šole in množični organizacijami. Tudi krajevni šolski odbori bi morali postati aktivnejši. Nujno je, da začno svoje delo tudi naši sindi-

ki, ki bi delali na ustanovah za kvalifikacijo tiste mladine, ki še odhaja na sezonska dela ali pa ostaja doma nekvalificirana.

Ob zaključku svojega nagovora je tov. Ros pozval prosvetne delavce, naj glede na potrebe šolstva v Pomurju v manjšem številu kakor doslej kompetirajo drugam. Naposled bodo razmere, ki ponekod za prosvetne delavce še niso najlažje, ob povečani skrbni vseh družbenih činiteljev za šolstvo tudi v Prekmurju čedalje bolj ugodne. V petrovski občini n. pr. je ostalo to leto število učiteljskega skoraj neizpremenjeno. Učitelji in učiteljice v tej občini so družbeno zelo aktivni, zavezani so z ljudmi, med katerimi živijo, čeprav so ti kraji dalj od središč kakor večina drugih. Ta vzgled je vreden posnemanja!

Iva Seliskar

Učni uspeh v šolah vsako leto boljši

Člani Društva učiteljev in profesorjev občine Semptor pri Gorici se na svoj letni zbor niso zbrali le zaradi spremembe imena. Ker je bila isti dan še konferenca, ki jo je sklical ObLO, je bilo razpravljanje še temeljitejše. Sest obširnih poročil je ocenilo delo v preteklem letu, ugotovilo trenutno stanje šolstva in nakazalo rešitev težav kolektivov in posameznikov.

Statistika kaže, da je v šolah vsako leto 150 učencev več. Kljub temu se v preteklih letih ni zgradila nobena učilnica. V Semptoru bi morali zato takoj zgraditi šolsko poslopje, v Dornber-

Sindikalna podružnica prosvetnih delavcev v Cerknici sodi med zelo razgibana društva. Hvaljevredna je težnja vodstva, da bi vpeljala med članstvo več družabnega življenja, ki ga prosvetni delavci obrobni občini, zaradi raztresenosti mest tolikanj potrebujejo. Tako sestajanje nudi ob enem dovolj možnosti za ideološko in strokovno usmerjanje članstva.

Letošnji občni zbor podružnice je bil v Vojkovi koči na Nanosu. Kraj je bil izbran zato, ker predstavlja dominantno točko nad vsem slovenskim kraškim ozemljem. Z njega se odpre pokrajina proti Alpam in Dolomitom, v Benečijo in do krajev okraj Tržaškega zaliva. Na obzorju se vidijo obrisi Istre in v ozadju kot na dlan Postojnska kotlina in Notranjska.

Za to priliko je pripravil te-

meljst poznavalec teh predelov prof. Habe, strokovno predavanje o nastanku Krasa. Lep razgled je bil imenitna demonstracija njegovim besedam.

Društvena konferenca je bila plodna. Razprava po predsedniškem govoru, je podrobneje osvetlila vlogo prosvetnega delavca v gospodarskem in političnem dogajanju v občini. Prav letos so bile v kmetijsko proizvodnjo uvedene bistvene spremembe, ki zadevajo veliko večino ljudi tega pretežno agrarnega področja. Učitelj, ki je s tem dogajanjem tesno povezan, lahko s svojim šolskim in izvenšolskim delom mnogo doprinese hitrejši socializaciji naše vasi.

Debatna je nadalje razčlenila novi zakon o osnovni šoli. Posebej se je ustavila pri problemu tehnične vzgoje. V občini je več kvalificiranih moči, ki bi to plat vzgoje lahko daleč razvili. Materialni pogoji pa so po šolah tako neznatni, da večjih uspehov ni mogoče zahtevati. Pričakovati bi, da bi morala biti podjela bolj zainteresirana, saj se s tehnično vzgojo pripravljajo, neposredno prav kadri za njihovo proizvodnjo. Proces uvajanja nekvalificirane delovne sile na delovna mesta bi bil lahko s pomočjo šole občutno skrajšan.

V občini je bilo že več tečajev za učitelje tehnične vzgoje. Delo teh na šolah pa ni rodilo pričakovanih uspehov. Manjka jim sistematičnega vzgoja od bolj enostavnega h kompliciranemu. Na tečajih pa, zaradi omenjenega časa, nahirito preletijo vse tehnične panoge, nobene pa ne spoznavajo dovolj. Zaveza površne usvojenosti jim potem jemlje pogum pri delu. Upoštevati bi bilo treba, da je večina tečajnikov prišla v aktivni stik z orodjem oziroma tehniko šole na teh tečajih. Razprava je razkrila, da je tudi vsebina dela na posameznih stopnjah premalo jasna. Podrobnejši načrt za vso ob-

Mladinski pevski festival 1960

Celjski okraj je v letu 1960 priredil mladinski pevski festival, na katerem je v združenem zboru peo 4200 pevcev. Festival je po glasbeni kakor po organizacijski plati zbudil zanimanje za mladinsko petje po vsej ožji in širši domovini.

Da bi se še bolj razširilo mladinsko zborovsko petje po vsej Sloveniji in dvignila naša mladinska pesem, prireja Okrajni Svet Svobode in prosvetnih društev v Celju, spoznamo z Zvezo Svobode in prosvetnih društev Slovenije, revijo najboljših mladinskih zborov v Celju.

Na revijo se lahko prijavijo najboljši mladinski zbori ter mešani, moški in ženski zbori mladencev, ki pa morajo biti predhodno izbrani od ocenjevalne glasbene komisije na občinski ali krajevni ravni.

Vilma Kogelnik

Iz Vuzenice ob Dravi

V okviru tedna otroka je bil na osnovni šoli dne 11. t. m. množični pedagoški sestanek, ki je bil zelo dobro obiskan, popoldne istega dne pa so pionirji-lutkarji razveselili starše in njihove mlačke s predstavo igrice »Janko, Metka in Pavliha«, ki je ravno tako bila uspešno prednašana, saj je bilo zadovoljno številno občinstvo za to najlepši dokaz.

Na redniškem sestanku smo poleg učno-vzgojnih vprašanj obravnavali tudi problem družbenega upravljanja, ki je ponekod še v povojih, v reformirani šoli.

Tovariš ravnatelj je ob tej priložnosti prikazal staršem težave preteklega šolskega leta, ko je bilo naše lepo novo šolsko poslopje še v gradnji ter se je moral pouk vršiti kar v štirih izmenah v prostorih stare šole, ki pa sama tudi vplje po popravilu; šibki učni uspehi so nastali pravzaprav le zaradi krčenja pouka in pomanjkanja učnega kadra, ki ga je v Vuzenico težko dobiti, ker je tu za učiteljsko na razpolago le eno upraviteljsko stanovanje. Pripomnil je, da je prispela letos na 7 razpisnih učiteljskih mest ena sama prošnja. Poudaril je nadalje, da bi morali merodajni forumi najti več razumevanja za potrebe učiteljev, še bodo hoteli, da v redu izpolnjujejo zadane jim naloge.

Ravnatelj je še poudaril, da so starši in člani družbenih organizacij sodegovorni za vzgojo naših otrok in bi morali tesneje sodelovati s šolo.

Ob tej priložnosti so bili seznanjeni še z B programom, ki ga bomo izvajali v posameznih družinah v okviru Pionirskih organizacij po interesnih sferah naših učencev po končanem pouku, kar bo veljalo v glavnem za dobre, kar bo veljalo za zaenkrat rajši učenice, šibkim bomo za pomoč pri učenju. Ker bo vršilo vse to po predvidenem urniku, bodo lahko starši vedno imeli

evidenco o svojem otroku, kje se nahaja in kaj počneja.

Ko so v živahni diskusiji starši postavljali različna vprašanja, na katera so odgovarjali člani učiteljskega zbora, je imel poverljivi revije »Otroci in družina« ugodno priliko osvetliti vuzeničanom vsebino te revije ter pridobiti lepo število novih naročnikov, ki jih je bilo zaenkrat tukaj zelo malo.

Vilma Kogelnik

PRAVNI NASVETI

Vprašanje: Ste učitelj praktičnega pouka III. kategorije v VII. plač. razredu s I. period, poviksom, tik pred upokojitvijo in želite vedeti, če boste upokojeni kot zavarovane III. ali II. kategorije.

Odgovor: V primeru upokojitve vam bo pokojninski razred določen po delovnem mestu, na katerem ste delali. Če se za to delovno mesto, ne glede na Vaše zvanje, zahteva samo srednja strokovna izobrazba oziroma izobrazba visokokvalificiranega delavca, vam bo priznan V. pokojni, razred.

V nobenem primeru pa ne morete računati s tem, da vam bo pokojninski znesek priznan v višini 69,5 odstotka od sedanjih prejemkov, ker III. zavarovalnega razreda ne morete doseči. Če boste upokojeni v VII. zavarovalnem razredu, vam bo priznana pokojninska osnova 16.350 din, v V. zavarovalnem razredu pa 19.100 din (Ur. list FLRJ št. 44/58).

S. P. VPRAŠANJE: Poučujete že 9. leto, vendar ste strokovni izpit opravili šele v novembru 1958. Ves čas, dokler niste opravili strokovnega izpita, niste napredovali v višji plačilni razred in želite vedeti, če je to prav.

Odgovor: Za vsakega vzgojitelja, učitelja, učitelja praktičnega pouka, strokovnega učitelja, predmetnega učitelja in profesorja je predpisan strokovni izpit. Pravico delati strokovni izpit pa pridobijo uslužbeni po dveh letih službe, v kateri opravljajo delo svojega naziva. Tako določa 25. člen Zakona o javnih uslužbenih.

V času, ko še niste imeli strokovnega izpita, niste mogli napredovati v višji plačilni razred, ker čl. 23. ZJU določa, da uslužbeni šele po opravljenem izpitu napredujejo v naslednji plačilni razred. V nazivu »učitelj« pa boste odlej redno napredovali v višji plačilni razred po vsakihih treh letih službe.

čino bi prispeval ustalitvi tega predmeta.

V dolgi diskusiji se je izoblikovalo več sklepov, ki dajejo podupore zborovanju. Le-ti kažejo, da gre učiteljsko korak za časom.

V zvezi z domačijskim poukom bo vsaka šola dobila družbeni plan občine. V začetku leta bo študijski sestanek članstva, kamor bodo povabljeni gospodarski in politični delavci občine, ki bodo o tem planu predavali. Takrat bo analizirano in vsklajeno delo vseh petih razredov v občini.

Pred koncem šolskega leta bo v Cerknici centralna razstava šolskih izdelkov, zlasti tehnične in likovne smeri. Razstava bo prikazala realizacijo podrobnega učnega načrta za tehnično vzgojo, ki ga bodo sestavili kvalificirani učitelji, pokazala bo delo na šolah in učiteljsvo orientiralnost pri delu.

S sodelovanjem prosvetnih delavcev se pripravljajo ustanoviti muzeja za občini Cerknica in Loška dolina. Muzej bo nameščen v starinski cerkvi v Zelšah pri Cerknici. Učenci osemletk na Rakeku in v Cerknici bodo zanj izdelali podoben relief okolice Cerkniškega jezera, vse šole pa bodo pričele, z zbiranjem narodopisnega gradiva po točkah, ki jih je sestavil prof. Habe.

Med preteklimi počitnicami je društvo organiziralo za članstvo zelo uspešno študijsko ekskurzijo na Stajersko in Korosko. Zvečja večina je, da se ta način strokovnega izpopolnjevanja nadaljuje in sistematično obdela vsa Slovenija. Majhen del članstva stoji ob strani. Novi odbor bo napravil anketo o tem, kako naj se organizira strokovno in družabno življenje v društvu.

Mimogrede so si prosvetni delavci ogledali televizijski oddanik, zvečer pa program domačih in italijanskih postaj.

TM

V vsaki občini naj občinska glasbena komisija do 30. marca 1960 na občinski reviji vseh zborov občine izbere najboljše zbor okraja, ki zastopajo okraj na republiški reviji najboljših zborov, isto velja za mešane, moške in ženske zbor mladencev.

Revija najboljših mladinskih zborov bo 21. in 22. maja 1960 v Celju. Za to revijo naj pripravijo zbori 2-3 pesmi po lastni izbiri v trajanju 8-10 minut za mladinske, 10-12 minut za mešane, moške in ženske zbor mladencev. Vabimo in prosimo vse občinske Svete Svobode in prosvetnih društev, Zveze prijateljev mladine in občinske pionirske komisije, da takoj pokrenejo vse potrebno, da se bo to začelo pripravljati po vseh občinah za občinske revije, kakor tudi okrajne Svete, da začno že sedaj s pripravo za okrajno revijo.

V vsaki občini naj občinska glasbena komisija do 30. marca 1960 na občinski reviji vseh zborov občine izbere najboljše zbor okraja, ki zastopajo okraj na republiški reviji najboljših zborov, isto velja za mešane, moške in ženske zbor mladencev.

Okrajni Svet Svobode in prosvetnih društev v Celju.

Prof. Z. B.

VPRAŠANJE: Diplomirani ste na prirodoslovni fakulteti - kemijski oddelku in imate enoletno specializacijo. Redno predavate na industrijski šoli kemijo, težiče vaših predavanj pa je na tehnologijah, s kateretega področja imate tudi specializacijo. Ali imate pravico do posebnega dodatka zaradi specializacije, po katerem predpis in od kdaj?

ODGovor: V Uradnem listu FLRJ, št. 5/59 je objavljen odlok Zveznega izvršnega sveta o okvirnih zahtevah posebnega dodatka za učno osebo določene specialnosti na strokovnih šolah. Po 1. odst. navedenega odloka lahko republiški izvršni svet uvede poseben dodatek na učno osebo določene specialnosti na strokovnih šolah v okvirih, ki jih ta odlok predpisuje. Poseben dodatek lahko znaša za Vas - ker imate fakultetno izobrazbo - do 6000 din mesečno. O dodelitvi tega posebnega dodatka odloča organ, ki je pristojen za imenovanje.

Kolikor nam je znano, pa izvršni svet LRS do danes tega posebnega dodatka po uvodu navedenega odloka Zveznega izvršnega sveta še ni uvedel.

C. A. VPRAŠANJE: Upravitelj šole vam od tedaj, ko ste se poročili s kolegico, katere starši so vama dali v lastni hiši v najem sobo, za katero plačujete najemnino, ne priznava upravičenosti do prejemanja stanarine in trdi, da tudi zaradi tega ni mogoče plačevati stanarine. Ali imate pravico do stanarine, ker živite v skupnem gospodinjstvu.

ODGovor: Stališče vašega upravitelja je po našem mnenju nepravilno, ker imajo učitelji, ki delajo na šolah v vseh, po Zakonu o javnih uslužbenih pravico do brezplačnega stanovanja. Če torej morate starišem svoje žene plačevati stanarino, vam jo mora nadoknaditi občina. Če tega ne morete storiti, pa vam naj preskrbi brezplačno stanovanje v državnem poslopju. Kolikor bo ostalo v dopolnjevanju stanju, lahko neplačano stanarino s strani občine proti njej iztežite.

Prosvetni delavec

Izdajatelj: Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS - List izhaja štirinajstrednevo - Ureja uredniški odbor - Odgovorni urednik: Drago Ham - Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 - Telefon uredništva: 39-181 do 185, int. 366 - Naslov uprave: Ljubljana, Naborjeva 1 - Telefon uprave: 22-284 - Letna naročnina 300 din - Stev. ček. rač.: 600-70/3-140 - Tiska: ČZP »Ljudska pravica« - Poštnina plačana v gotovini